

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.
(ΤΜΗΜΑ ΔΙΚΣΕΟ)

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ.

ΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ : ΠΑΣΙΑ ΕΛΕΝΗ

A.M. : 15674

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΤΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2016

Περιέχομενα

Εισαγωγή

σελ.3

Κεφάλαιο Α:Το θεωρητικό υπόβαθρο της ΚΑΟ(ιστορικό,ορισμοί,διαστάσεις)

1.1.Η κοινωνική Οικονομία	σελ4
1.2.Η Αλληλέγγυα Οικονομία	σελ6
1.3.i)Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία	σελ8
ii)Τρίτος Τομέας Συμβολή	σελ9
1.4.Κοινωνική Επιχειρηματικότητα	σελ11

Κεφάλαιο Β:Η συμβολή της ΚΑΟ στην αύξηση της απασχόλησης

2.1Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης	
2.1.1.Οργανώσεις τις τοπικής αυτοδιοίκησης	σελ13
2.1.2.Τοπική ανάπτυξη και Κ.Ο.	σελ15
2.1.3.Τρέχουσες δυνατότητες υποστήριξης της Κ.Ο από την τοπική αυτοδιοίκηση	σελ18
2.1.4.Θέσεις εργασίας-Απασχόληση-Κ.Ο	σελ20
2.2Μελέτη άλλων περιπτώσεων ΚΑΟ και εμπειρική καταγραφή επιχειρήσεων Άλλες μορφές περιπτώσεων	
2.2.1.Κοινωνικές Επιχειρήσεις	σελ26
2.2.2.ΚοινΣΕπ	σελ26
2.2.3.Κοινωνικός Συνεταιρισμός	σελ28
2.2.4.ΑΜΚΕ	σελ30
2.2.5.Ιδρύματα	σελ30
2.2.6.Σωματεία	σελ32
2.2.7.Συνεταιρισμοί	σελ32
2.2.8.ΜΚΟ	σελ33
2.3Εμπειρική καταγραφή επιχειρήσεων	
2.3.1Δήμος Ζωγράφου	σελ35
2.3.2Δήμος Καλαμαριάς	σελ37

Επίλογος	σελ39
-----------------	-------

Βιβλιογραφία	σελ42
---------------------	-------

Εισαγωγή

Η παρούσα πτυχιακή εργασία μελετά την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία στην Ελλάδα και ειδικότερα τη συμβολή της στην αύξηση της απασχόλησης.

Η Κ.Ο. αναπτύσσεται με συνεχείς ρυθμούς τα τελευταία 30 χρόνια τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, ενώ παράλληλα εμφανίζεται έντονο ενδιαφέρον εμπλοκής σε κοινωνικές επιχειρήσεις αλλά και πρωτοβουλίες της αλληλέγγυας οικονομίας από ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού. Σύμφωνα με τον Prauteau: <<μια από τις πιο σημαντικές πλευρές των μετασχηματισμών που επηρέασαν τον κόσμο της κοινωνικής οικονομίας το τελευταίο τέταρτο του 20ου αι. είναι χωρίς αμφιβολία η αύξηση της δύναμης των οικονομικών της δραστηριοτήτων>> (Prauteau, 2003)

Εξίσου εντυπωσιακή είναι και η εμφάνιση μιας παγκόσμιας κοινωνίας των πολιτών που ορίζεται ως η σφαίρα των διακριτικών δραστηριοτήτων και τα δίκτυα της κοινωνίας των πολιτών, που είναι ανεξάρτητα από κυβερνήσεις και τις ιδιωτικές εταιρείες και λειτουργούν εκτός κράτους και αγορών. (Ζαννής και Δεμεθάς, 2005)

Η οικονομική κρίση που μαστίζει την χώρα προκάλεσε την ραγδαία αύξηση της ανεργίας και της φτώχειας όπως και του κοινωνικού αποκλεισμού, που ελιχαν ως αποτέλεσμα τη μεγάλη αύξηση αναγκών σε όλους τους τομείς (κοινωνικό, οικονομικό, βιοτικό) που οι παραδοσιακές δομές του δημόσιου αλλά και ιδιωτικού τομέα δεν μπορούσαν να καλύψουν. Ως αποτέλεσμα άρχισε να αναπτύσσεται η Κοινωνία των Πολιτών, η οποία ιδρύει οργανώσεις (ΜΚΟ, συνεταιρισμούς κλπ) που προσπαθούν να καλύψουν τις ανάγκες αυτές.

Εάν και η Ελλάδα έχει μακρόχρονη ιστορία στα θέματα των συνεταιρισμών αλλά και των κινήματων πολιτών, σε σχέση με τις αναπτυγμένες χώρες της Ε.Ε, εμφανίζει έναν περιορισμένο τομέα κοινωνικής οικονομίας. (Γείτονα et al. 2005)

Η Κ.Ο. μέχρι πρόσφατα δεν είχε ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο όπως και χρηματοδοτική υποστήριξη για τη δημιουργία των κοινωνικών επιχειρήσεων. Ο Ν.4019/2011 είναι το νέο θεσμικό πλαίσιο το οποίο προσδίδει σημαντικές προοπτικές για την ουσιαστική ανάπτυξη της Κ.Ο.

Θεωρούμε ότι τόσο η Κ.Ο. όσο και οι κοινωνικές επιχειρήσεις που αναπτύσσονται μέσω αυτής μπορούν να τονώσουν την απασχόληση και να μειώσουν τα προβλήματα των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, αρκεί φυσικά να υπάρχουν οι κατάλληλοι μηχανισμοί που να στηρίζουν μια τέτοια προσπάθεια.

Οι συνθήκες πλέον είναι οι κατάλληλες και απαιτούν τη δημιουργία κοινωνικών επιχειρήσεων και τη γενικότερη ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας. Σοβαρής φύσεως γεγονότα όπως είναι η παγκόσμια οικονομική κρίση, τα γεωπολιτικά προβλήματα, τα προβλήματα του χρηματοοικονομικού τομέα, η επιδείνωση του κλίματος, το πρόβλημα της ενέργειας και της πετρελαιοεξάρτησης δημιουργούν την αναγκαιότητα των επιχειρήσεων αυτών, οι οποίες μπορούν να στηρίξουν το ελληνικό κράτος στη δύσκολη περίοδο που διανύει.

Κεφάλαιο Α: Το θεωρητικό υπόβαθρο της ΚΑΟ (ιστορικό, ορισμοί, διαστάσεις)

1.1. Κοινωνική Οικονομία

Ο ορισμός της Κ.Ο. δεν είναι μια εύκολη υπόθεση και ο λόγος είναι ότι υπάρχει ήδη μια ευρεία ποικιλία ορισμών.

Η κοινωνική οικονομία μπορεί να έχει πολλά ονόματα: κοινωνική οικονομία (επιχειρήσεις, με νομικές μορφές όπως είναι οι συνεταιρισμοί, οι ενώσεις, τα ταμεία αλληλασφάλισης και τα ιδρύματα), αλληλέγγυα οικονομία (επιχειρήσεις με ιδιαίτερους φιλανθρωπικούς σκοπούς), τρίτος τομέας (μη κερδοσκοπικές ιδιωτικές επιχειρήσεις), οικονομική αυτοβοήθεια (ως επί το πλείστον οργανώνεται σε τοπικό επίπεδο έχοντας δημοκρατική δομή), κοινωνικές επιχειρήσεις (ιδιωτικές επιχειρήσεις έχοντας κυρίως κοινωνικούς στόχους) κ.λπ. (Noya, 2011).

Οι σύγχρονες ρίζες του όρου κατάγονται από τη Γαλλία και συγκεκριμένα από τον γαλλικό όρο <<economie sociale>> ή <<economie solidaire>>, που μεταφράζεται στα ελληνικά ως κοινωνική οικονομία.

Χρησιμοποιήθηκε στις αρχές του 20ου αι. για να χαρακτηρίσει τους φορείς που στόχευαν τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και της ποιότητας ζωής. Σήμερα, χρησιμοποιείται στις αγγλοσαξονικές χώρες και περιλαμβάνει φορείς, οι οποίοι παρέχουν αγαθά και υπηρεσίες από τον μη κερδοσκοπικό τομέα και από ιδιωτικές επιχειρήσεις που έχουν κοινωνικούς σκοπούς.

Η Κ.Ο. βρίσκεται ανάμεσα στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα. Οι δραστηριότητες της χαρακτηρίζονται από έντονο κοινωνικό περιεχόμενο. Ο τομέας αυτός συμβάλλει στην τοπική ανάπτυξη δημιουργώντας θέσεις εργασίας για μεγάλο ποσοστό ατόμων που βάλλονται από την ανεργία και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Οι ακάλυπτες ανάγκες της κοινωνίας, οι οποίες σε περιόδους οικονομικής κρίσης αμβλύνονταν και δεν μπορούσαν να καλυφθούν από το κράτος ή την αγορά, ήταν ένας λόγος για να αναπτυχθεί η Κ.Ο.

Ενώ η κοινωνική οικονομία συχνά επιζήτησε να συμπληρώσει ή να επαινέσει την υπάρχουσα κοινωνική τάξη, η αλληλέγγυα οικονομία τάχθηκε υπέρ μιας πιο μετασχηματιστικής προσέγγισης του οικονομικού ακτιβισμού (Agarwal, 2010)

Οι δομές της ΚΑΟ έχουν συμπληρωματική λειτουργία και δεν μπορούν να υποκαταστήσουν το ισχυρό κοινωνικό κράτος, που είναι βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητα των δράσεων τους.

Οι σκοποί που υπηρετεί η Κ.Ο. είναι: α) οι τοπικές παραγωγικές δραστηριότητες, β) οι ενώσεις εθελοντικής εργασίας, γ) οι κοινωνικές πρωτοβουλίες για την υγεία και την παιδεία, δ) οι εναλλακτικές τράπεζες, ε) οι ΜΚΟ, στ) τα αλληλέγγυα σχήματα-δίκτυα (πχ εναλλακτικά νομίσματα, εναλλακτικά παζάρια, δίκτυα παραγωγών πώλησης προϊόντων στους καταναλωτές χωρίς μεσάζοντες)

Με την πρόσφατη νομοθεσία στην Ελλάδα, Ν 4019/2011 που αφορά την Κ.Ο και κοινωνική επιχειρηματικότητα και λοιπές διατάξεις, η ΚΟ αποκτά θεσμικό πλαίσιο. Ο νόμος αυτός ορίζει την Κ.Ο. <<ως σύνολο των οικονομικών, επιχειρηματικών, παραγωγικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων, οι οποίες αναλαμβάνονται από νομικά πρόσωπα ή ενώσεις

προσώπων, των οποίων ο καταστατικός σκοπός είναι η επιδίωξη του συλλογικού όφελους και η εξυπηρέτηση γενικότερων κοινωνικών συμφερόντων>>.

Μπροστά σε μία δεσπόζουσα διεθνή οικονομία με επίκεντρο την ανάπτυξη των κερδών για μια μικρή ελίτ, αναδύεται ένα παγκόσμιο δίκτυο πρωτοβουλιών σε όλο τον κόσμο που υποστηρίζει ότι μια άλλη οικονομία - μια οικονομία για τους ανθρώπους και τον πλανήτη - δεν είναι μόνο πιθανή, αλλά έχει ήδη γεννηθεί. «Χτίζουμε», γράφει ο Paul Singer από την Βραζιλία, «στη μέση των αντιφάσεων, στις ρωγμές του καπιταλισμού, ένα νέο τύπο κοινωνίας και οικονομίας» (Birchall, 2013, σελ.120).

Η Κ.Ο δεν βλέπει μόνο τους ανθρώπους που έχουν ανάγκη ως παθητικούς δέκτες της κοινωνικής φιλανθρωπίας αλλά υψώνει τους πολίτες και τους καθιστά ενεργούς πρωταγωνιστές της μοίρας τους.

1.2.Η προσέγγιση της αλληλέγγυας οικονομίας

Αυτή η προσέγγιση αναπτύχθηκε στη Γαλλία και σε ορισμένες χώρες της Λατινικής Αμερικής κατά το τελευταίο τέταρτο του 20ου αι. και σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με τη σημαντική ανάπτυξη που βίωσε ο τρίτος τομέας σε σχέση με τις νέες κοινωνικές ανάγκες πολυάριθμων ομάδων που διατρέχουν κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού. Η έννοια της αλληλέγγυας οικονομίας περιστρέφεται γύρω από τρεις πόλους: την αγορά, το κράτος και την αμοιβαιότητα (Meritt & Stubbs, 2012).

Η τελευταία αναφέρεται σε μια μη χρηματική συναλλαγή στον τομέα της πρωτογενούς κοινωνικότητας που πραγματοποιείται με τη συμμετοχή των ενώσεων. Η προσέγγιση της αλληλέγγυας οικονομίας αποτελεί μια προσπάθεια σύνδεσης των τριών πόλων του συστήματος, έτσι ώστε οι συγκεκριμένες εμπειρίες που διοργανώνονται μέσα σε αυτή να δημιουργούν υβρίδια μεταξύ των οικονομιών της αγοράς, της μη-αγοράς και των μη νομισματικών οικονομιών και των πόρων τους και να είναι πλουραλιστικές στην πηγή τους: αγορά (πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών), μη-αγοράς (κρατικές επιχορηγήσεις και δωρεές) και μη χρηματικές (εθελοντές) (Majurin, 2012).

Η προσέγγιση της οικονομίας της αλληλεγγύης παρουσιάζει σημαντικά στοιχεία σύγκλισης με την προσέγγιση της Κοινωνικής Οικονομίας, σε τέτοιο βαθμό που οι εκφράσεις Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία να χρησιμοποιούνται επίσης. Επιπροσθέτως, από την πρακτική πλευρά, όλοι οι οργανισμοί που θεωρούνται μέρος της αλληλέγγυας οικονομίας είναι επίσης αναμφισβήτητα μέρος της Κοινωνικής Οικονομίας.

Το κίνημα της ΚΑΟ στην Ελλάδα είναι ευρύ γιατί προσφέρει λύσεις στην απασχόληση των ανέργων, ποιοτικά προϊόντα αλλά και υπηρεσίες-συντά σε χαμηλότερες τιμές απ' ό,τι οι επιχειρήσεις της αγοράς και αναλαμβάνει δραστηριότητες αλληλεγγύης.

Στον τομέα της αλληλέγγυας οικονομίας περιλαμβάνονται: 1) οι αγροτικές κολεκτίβες, 2) τα ανταλλακτικά-χαριστικά παζάρια, 3) τα ανταλλακτικά δίκτυα, 4) τα εναλλακτικά νομίματα, 5) οι εργασιακές κολεκτίβες, 6) οι τράπεζες χρόνου, 6) το κίνημα χωρίς μεσάζοντες, 7) τα δίκτυα παραγωγών-καταναλωτών χωρίς μεσάζοντες και τέλος 8) τα δίκτυα ανταλλαγής προϊόντων και υπηρεσιών.

Ένα από τα μεγάλα πλεονεκτήματα και καινοτομίες του κινήματος της αλληλέγγυας οικονομίας είναι η ικανότητά της να κινείται πέρα από τον κομματισμό που έχει τόσο συχνά αποδυναμώσει ιστορικές προσπάθειες που είχαν γίνει για τη δημιουργία άλλων οικονομιών. Πράγματι, όταν έρχονται αντιμέτωποι με το ζήτημα των οικονομικών εναλλακτικών λύσεων,

πολλοί ακτιβιστές έχουν μπει συχνά στον πειρασμό να χτίσουν ή να αναζητήσουν ένα μεγάλο σχέδιο (blueprint), για το πώς «η οικονομία» θα πρέπει να λειτουργεί (Birchall, 2004). Ενώ τέτοια «blueprints» για εναλλακτικές οικονομικές δομές μπορούν να είναι πολύ χρήσιμα ως εργαλεία για την αποσαφήνιση και την παρακίνηση του έργου τους, μπορεί να είναι προβληματικά ως κύριες στρατηγικές κοινωνικής αλλαγής για δύο τουλάχιστον λόγους (Guerin et al., 2011).

Πρώτον, τα blueprints χάνουν συχνά τον πλούτο του τι θα προκύψει από μια συλλογική διαδικασία φαντασίας και δημιουργίας, κανένα πρόσωπο ή ομάδα δεν είναι ικανά για την εξεύρεση μιας οικονομικής δομής στην οποία θα μπορούσαν να ζήσουν εκατομμύρια άλλοι.

Δεύτερον, μπορούν να οδηγήσουν σε μια πολύ ατυχή επιλογή πολιτικών διαδρομών: με το blueprint στο χέρι, είτε πείθουμε τους πάντες ότι έχουμε δίκιο (απίθανο) είτε αναλαμβάνουμε την κυβέρνηση και επιβάλλουμε το σχέδιό μας σε όλους (ανήθικο) (Arruda, 2005). Είτε με τον έναν τρόπο είτε με τον άλλο, η αποτυχία δημιουργίας ενός διαφορετικού τύπου οικονομίας και κοινωνίας είναι βέβαιη όπως επίσης είναι βέβαιο ότι έχουμε αποτύχει να ζήσουμε με βάση τις αξίες μας (Guerin et al., 2011).

Η προσέγγιση της αλληλέγγυας οικονομίας παίρνει ένα διαφορετικό μονοπάτι. Ξεκινώντας από τη βασική πίστη ότι οι άνθρωποι είναι δημιουργικοί και μπορούν από μόνοι τους να βρουν λύσεις στα οικονομικά τους προβλήματα και ότι αυτές οι λύσεις θα είναι διαφορετικές σε διαφορετικά μέρη και γενικά πλαίσια, η προσέγγιση της αλληλέγγυας οικονομίας προσπαθεί να κάνει τις υπάρχουσες και τις αναδυόμενες επιλογές ορατές και να τις συνδέσει με αμοιβαία-υποστηρικτικούς τρόπους. Η βασική ιδέα είναι απλή: οι εναλλακτικές είναι παντού και πρέπει να τις βρούμε και να τις συνδέσουμε με τρόπους που δημιουργούν ένα συνεκτικό και δυνατό κοινωνικό κίνημα για μία άλλη οικονομία (Arruda, 2005). Κατ' αυτό τον τρόπο, η αλληλέγγυα οικονομία δεν είναι τόσο ένα μοντέλο οικονομικής οργάνωσης αλλά μία διαδικασία οικονομικής οργάνωσης, δεν είναι ένα όραμα αλλά μία δυναμική διαδικασία συλλογικού οράματος.

1.3.i) Κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία-Τρίτος Τομέας

Ο Τρίτος Τομέας έχει γίνει το σημείο συνάντησης για διάφορες έννοιες, κυρίως αυτές

που αφορούν τον «μη κερδοσκοπικό τομέα» και την «κοινωνική οικονομία» οι οποίοι παρά τις περιγραφόμενες σφαίρες με μεγάλες επικαλυπτόμενες περιοχές, δεν συμπίπτουν ωστόσο ακριβώς. Επιπλέον, οι θεωρητικές προσεγγίσεις που έχουν αναπτυχθεί από αυτές τις έννοιες, εκχωρούν διαφορετικές λειτουργίες στον Τρίτο Τομέα στις οικονομίες του σήμερα.

Η έλλειψη κερδοφορίας των εργασιών που πραγματοποιούνται, αποδεικνύει την καθαρότητα και την ευθλυτητα των κινήτρων και επιβεβαιώνει τη συμμετοχή στον ΤΤ, η οποία δείχνει τον τρόπο της φιλανθρωπικής και κοινωνικής φύσης της, η αποστολή της είναι να μετριάσει τις ελλείψεις ενός φειδωλού συστήματος δημόσιας κοινωνικής προστασίας και τις υπερβολές ενός συστήματος αγοράς που είναι πιο δυναμικό, αλλά και πιο αδυσώπητο από οποιοδήποτε άλλο σύστημα. (Arguda, 2005)

Σε κάθε περίπτωση, η έννοια του Τρίτου Τομέα που αναπτύχθηκε από την Κοινωνική Οικονομία, δεν τον θεωρεί ως μια υπολειμματική δράση, αλλά ένα θεσμικό πόλο του συστήματος, το οποίο, μαζί με τον δημόσιο τομέα και τον καπιταλιστικό ιδιωτικό τομέα, είναι ένας βασικός παράγοντας για την εδραίωση της κοινωνικής πρόνοιας στις ανεπτυγμένες κοινωνίες, συμβάλλοντας στην επίλυση μερικών από τα σημαντικότερα προβλήματα τους, όπως είναι ο κοινωνικός αποκλεισμός, η μεγάλης κλίμακας μακροπρόθεσμη ανεργία, οι γεωγραφικές ανισοροπίες, η τοπική αυτοδιοίκηση και η δικαιότερη κατανομή των εισοδημάτων και του πλούτου, μεταξύ άλλων (Birchall, 2004).

Σύμφωνα με μελετητές, όπως αναφέρει η Θ. Ντουλια (Κοινωνική οικονομία και κοινωνική επιχειρηματικότητα, 2015, σελ 29) <<Η Κ.Ο. ή Τ.Τ αποτελεί τον χώρο της οικονομίας που βρίσκεται ανάμεσα στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα της οικονομίας και στον οποίο διεξάγονται οικονομικές δραστηριότητες με οικονομικούς και κοινωνικούς σκοπούς ή στόχους>>.

Οι Τ. Νικολόπουλος και Δ. Καπογιάννης αναφέρουν επίσης η ΚΑΟ (που εμπεριέχεται και διασταυρώνεται με τον Τ.Τ, αλλά δεν ταυτίζεται) είναι η πληθυντική οικονομία στην οποία αναπτύσσονται δραστηριότητες από συλλογικές πρωτοβουλίες ανθρώπων που παράγουν κοινά αγαθά προς ικανοποίηση κοινωνικών αναγκών, τις οποίες δεν καλύπτει ούτε το κράτος, ούτε ο ιδιωτικός τομέας.

Σύμφωνα με τον Ζακ Ντελορ: <<Ο Τ.Τ. είναι μικρού

μεγέθους,αποκεντρωμένος,δημοκρατικά οργανωμένος,διακριτός από την παραδοσιακή οικονομία της αγοράς και από το δημόσιο τομέα και προσβλέπει στην ικανοποίηση αναγκών που δεν καλύπτονται από τους άλλους δυο τομείς>>.

Συμφώνα με την Ε.Ε:<<ΤΟ Τρίτο Σύστημα ή η Κ.Ο στην κλασική της θεσμοθετημένη μορφή <<Αναφέρεται και περιλαμβάνει θεσμοθετημένες οντότητες(συνεταιρισμούς,κοινωνικές.επιχειρήσεις,ενώσεις,εταιρείες αλληλοβοήθειας,αυτοδιαχειριζόμενα αλληλοβοηθητικά ταμεία,τοπικές πρωτοβουλίες),οι δραστηριότητες των οποίων ανταποκρίνονται σε κοινωνικές ακάλυπτες ανάγκες και βεβαιως ανάγκες των μελών τους>>.

Περίπου ταυτόσημο είναι το περιεχόμενο που αποδίδει ο Ριφκιν στον όρο Τ.Τ όταν σημειώνει οτι:<<περιλαμβάνει,νοσοκομεία,οργανώσεις κοινωνικών υπηρεσιών,αδελφότητες,λέσχες γυναικών,οργανώσεις νέων,ομάδες ανθρώπων δικαιωμάτων,ομάδες προστασίας και συντήρησης περιβάλλοντος,φιλοζωικές οργανώσεις,βιβλιοθήκες κλπ>>.Αντίθετα,ο όρος Τ.Τ χρησιμοποιείται ως ταυτόσημος αυτού της Κ.Ο σε έκδοση του Διεθνούς Κέντρου Ερευνών και Πληροφόρησης για τη δημόσια και τη συνεταιριστική οικονομία(CIRIEC)

ii)Συμβολή ΤΤ

Ο Τ.Τ αποτελεί ένα άκρως ελπιδοφόρο πεδίο για την αντιμετώπιση προβλημάτων που απορρέουν από την πρόσφατη εξέλιξη των κοινωνικών και οικονομικών συστημάτων.Χαρακτηριστικό του Τ.Τ είναι οι ομαδικές δραστηριότητες ανθρώπων ή κοινοτήτων,οι οποίες εξελίσσονται εξαιτίας των υπάρχουσων αναγκών και έχουν σκοπό ένα τρίτο (διαφορετικό από το συμβατικό)οικονομικό σύστημα,το οποίο μεγαλώνει με ποικίλους οικονομικούς και κοινωνικούς όρους,αξίες,αξιακά χαρακτηριστικά από τη γνώστη οικονομία της αγοράς.

Σκοπός του Τ.Τ είναι η ένταξη των ατόμων που αντιμετωπίζουν προβλήματα στην αγορά εργασίας,η παροχή νέων αγαθών και υπηρεσιών σε άτομα ή ομάδες που αντιμετωπίζουν δυσκολίες και η προώθηση της τοπικής ανάπτυξης.

-Αναπληρώνει ανάγκες τις οποίες το κράτος αδυνατεί να καλύψει

-Δημιουργεί θέσεις εργασίας για τα άτομα που ανήκουν στις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμου

- Συμμετέχει στην προώθηση της καινοτομίας και της δημιουργικότητας, μέσω της επιμόρφωσης καινοτομικών εργαλείων και πρακτικών
- Συμβάλλει στην τοπική ανάπτυξη ενισχύοντας τους τοπικούς θεσμούς
- Βασίζεται στην εθελοντική εργασία
- Οι οργανισμοί του Τ.Τ δεν έχουν στόχο την μεγιστοποίηση του κέρδους. Αυτό σημαίνει ότι προσφέρουν υπηρεσίες και αγαθά υπο διαφορετικές συνθήκες

Οι οργανώσεις του Τ.Τ μπορούν να δώσουν ευφρείς λύσεις ώστε να καλυφθούν ανάγκες, οι οποίες δεν καλύπτονται από το κράτος ή την αγορά. Σε μια περίοδο κρίσης στην αγορά εργασίας προσφέρει λύσεις δίνοντας θέσεις εργασίας, αποτελώντας δυναμική πηγή απασχόλησης.

Στην Ελλάδα, οι φορείς του Τ.Τ αποκτούν συνήθως τη μορφή σωματείου, ΚοινΣΕπ και ΑΜΚΕ. Αν και ορισμένες φορές συναντώνται με τη μορφή ιδρυμάτων, αστικών συνεταιρισμών και κοινωφελών ιδρυμάτων. Περιλαμβάνει επίσης φιλανθρωπικές οργανώσεις και αλληλασφαλιστικούς φορείς.

Προϋποθέσεις ανάπτυξης: Η λειτουργία του μοντέλου αυτού μέσα στην κοινωνία μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα από εθελοντικές δραστηριότητες από ενεργούς πολίτες, απαιτεί την χρήση νέων τεχνολογιών, όπως επίσης και την χρήση σύγχρονων και εξειδικευμένων υποδομών (πχ νέα χρηματοδοτικά εργαλεία, νέες δομές κλπ) αλλά και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (πχ ανεμογεννήτριες και φωτοβολταϊκά)
(Θ. Ντουλια, 2015, σελ 112)

1.4. Κοινωνική Επιχειρηματικότητα

Ορισμοί όπως αναφέρει η Κυριακίδου και η Σαλαβού(2014,σελ 34,37):<<Η κοινωνική επιχειρηματικότητα αποτελεί μια καινοτόμοδραστηριότητα δημιουργίας κοινωνικής αξίας που μπορεί να λάβει χώρα σε μη κερδοσκοπικό,εταιρικό ή κρατικό επίπεδο>>.(Austin,Stevenson and Wei-Skillen,2006)

<<Η κοινωνική επιχειρηματικότητα είναι μια διαδικασία που μπορεί να εκδηλωθεί από κάθε άτομο,ομάδα,δίκτυο,οργάνωση ή σύμπραξη οργάνωσης μεγάλης κλίμακας βιώσιμη αλλαγή μέσω καινοτόμων ιδεών για την αντιμετώπιση σημαντικών κοινωνικών προβλημάτων.(Light,2006)

<<Πρόκειται για μια διαδικασία που περιλαμβάνει την καινοτομική χρήση και το συνδυασμό των πόρων με στόχο την αξιοποίηση ευκαιριών που θα επιφέρουν κοινωνική αλλαγή ή θα ικανοποιήσουν κοινωνικές ανάγκες.(Mair and Marti,2006)

<<Μια διαδικασία που στοχεύει στην διερεύνηση ή την αξιοποίηση επιχειρηματικών ευκαιριών ικανών να δράσουν ως καταλύτες κοινωνικής αλλαγής μέσω της καινοτομικής χρήσης και του συνδυασμού των απαραίτητων πόρων και της ικανοποίησης των βασικών αναγκών του ανθρώπου με βιώσιμο τρόπο>>.(Mair and Marti,2006)

Σύμφωνα με τον Nicholls(2010),όπως αναφέρει η Σαλαβού/Κυριακίδου(2014),η κοινωνική καινοτομία διακρίνεται σε τρεις τύπους:

- 1.στην ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών.
- 2.στην αξιοποίηση υφιστάμενων προϊόντων και υπηρεσιών με νέους,πιο κοινωνικά υπεύθυνους,τρόπους.
- 3.στην καλλιέργεια νέων τρόπων σκέψης που επιτρέπουν το ριζικό επαναπροσδιορισμό των κοινωνικών προβλημάτων και την εύρεση νέων,εναλλακτικών λύσεων.

Η κοινωνική επιχειρηματικότητα είναι μια ανδύομενη,εναλλακτική μορφή επιχειρηματικότητας στηριζόμενη στην Κ.Ο.Γνωρίζει ιδιαίτερη άνθηση τα τελευταία χρόνια.Πρωταρχικός στόχος της δεν είναι το κέρδος,αλλά η κάλυψη βασικών αναγκών και μαροχρόνιων αναγκών(πχ παροχή στέγης,τροφής,εκπαίδευσης κλπ)στα άτοματης κοινωνίας που το έχουν ανάγκη,παρέχοντα νέα παραγωγικά καινοτομικά μοντέλα που προσφέρουν προϊόντα και υπηρεσίες εξυπηρετώντας τις άμεσες ανθρώπινες ανάγκες.Ο χαρακτήρας της είναι καθαρά

κοινωνικός.

Οι δυνητικοί υποστηρικτές της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας είναι οι ακόλουθοι:

- 1) Διάδοχα σχήματα του ΕΟΜΜΕΧ
- 2) ΟΑΕΔ
- 3) Κέντρο Ερευνών Θεμάτων Ισότητας
- 4) Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών & πολύ Μικρών Επιχειρήσεων
- 5) Τράπεζες
- 6) Κέντρα Επιχειρηματικής & Τεχνολογικής Ανάπτυξης
- 7) Επιμελητήρια
- 8) Αναπτυξιακές Εταιρίες (Αυτοδιοίκησης & Συνεταιρισμών)
- 9) Φορείς Συνοδευτικών & Υποστηρικτικών Υπηρεσιών
- 10) Δομές Υποστήριξης Κοινωνικής Οικονομίας Ε.Υ.Δ. - EQUAL

2.10 ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

2.1.1.Οργανώσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Όπως αναφέρει η Θ.Νούλια(2015,σελ 169,κοινωνική οικονομία και κοινωνική επιχειρηματικότητα)οι Ο.Τ.Α. έχουν τη δυνατότητα να εμπλακούν με διάφορους τρόπους σε ζητήματα ανάπτυξης και να ενισχύσουν τη τοπική επιχειρηματική δραστηριότητα.Αυτό μπορούν να το πετύχουν ή με δικούς τους πόρους ή δάνεια ή δημιουργώντας τις αναγκαίες υποδομές μεταφορών ή αγοράζοντας τις υπηρεσίες και τα προϊόντα τοπικών μονάδων ή παρέχοντας επιπλέον υπηρεσίες σε τοπικές οικονομικές μονάδες ή χρηματοδοτώντας μέσω ειδικών μηχανισμών τοπικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες και κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις κ.λ.π.

Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην τοπική ανάπτυξη είναι ουσιαστικά και συνεχώς διευρυνόμενος.Αυτό συμβαίνει γιατί η τοπική αυτοδιοίκηση είναι σε θέση να γνωρίζει τα προβλήματα και τις ανάγκες του τόπου,τις προοπτικές του αλλά και το πως μπορεί να συμβάλει στην βιώσιμη τοπική ανάπτυξη.Μέσα στην κρίση που βιώνουμε η ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας μέσω δημιουργίας βιώσιμων κοινωνικών και συνεταιριστικών επιχειρήσεων αποτελεί ασφαλή λύση .Βιώσιμη ή Αειφόρος ανάπτυξη σημαίνει οτι οι παρούσες γενιές πρέπει να καλύπτουν τις ανάγκες τους,δινόντας την δυνατότητα και στις επόμενες γενιές να κάνουν το ίδιο.

Όλοι οι σύγχρονοι οργανισμοί(μαζί και Ο.Τ.Α.) οριοθετούνται και αναπτύσσονται στο βαθμό που διαχειρίζονται αποτελεσματικά και αποδοτικά την οργανωσική γνώση που έχουν αποκτήσει.Καινοτομία για έναν Ο.Τ.Α. είναι να λειτουργήσει με τρόπο διαφορετικό,πιο αποτελεσματικό,πιο γρήγορο και πιο έξυπνο.

Αυτό μπορεί να αφορά από τις εγκαταστάσεις και τον τρόπο λειτουργίας ενός οργανισμού μέχρι και την εμφάνιση του.

Η ενασχόληση με έναν ευρύτερο κύκλο συμμετοχών,συμπεριλαμβανομένων και των Μ.Κ.Ο.,των εργαζομένων,των δημοτών,των επιχειρηματικών συνεργατών ,μπορεί να ανοίξει σε έναν Ο.Τ.Α νέες προοπτικές,όπως:

1)η χρήση νέων τεχνολογιών και του διαδικτύου,2)ένα ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα,3)η συμβολή στην ανάπτυξη νέων κοινωνικών επιχειρήσεων,4)η μέριμνα για τα άτομα με ειδικές ανάγκες και τις μειονοτικές ομάδες,5)προγράμματα δια βίου μάθησης στην τοπική

κοινωνία,6)τεχνικές που προάγουν και προστατεύουν το περιβάλλον,7)η προώθηση της επιχειρηματικότητας σε τοπικό επίπεδο και η ανάπτυξη νέων τοπικών προϊόντων,8)η προσέλκυση επενδύσεων,9)η αξιοποίηση δημοτικών ακινήτων και τοπικών πλουτοπαραγωγικών πόρων για τη δημιουργία επιχειρήσεων,10)η λήψη διοικητικών μέτρων για τη διευκόλυνση των επιχειρήσεων και τέλος,η ανάδειξη της αξίας της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και η ενίσχυση κοινωνικών συναιεταριστικών επιχειρήσεων.

Η γραφειοκρατία,η έλλειψη υποδομών και κινήτρων,η έλλειψη οικονομικής στήριξης αλλά και η έλλειψη πειθαρχίας εντός του οργανισμού,είναι προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Ο.Τ.Α.

Η αυτοδιοίκηση είναι ικανή να δημιουργεί δικές της επιχειρήσεις ή να μετέχει σε επιχειρήσεις που ιδρύει με άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα,ή ακόμα και σε επιχειρήσεις που υπάρχουν για την εκτέλεση έργων ή παραγωγή αγαθών ή υπηρεσιών με στόχο την οικονομική εκμετάλλευση αυτών,ώστε να οφληθεί η τοπική κοινωνία και να πραγματοποιηθούν έσοδα.

Οι μορφές που συναντάμε τις επιχειρήσεις είναι:i)οι ΑΕ ΟΤΑ,ii)οι Δημοτικές και Κοινοτικές Κοινωφελής Επιχειρήσεις,iii)οι ΑΜΚΕ,iv)τα ιδρύματα,v)οι Διαδημοτικές Επιχειρήσεις του ΠΔ 410/95.

Ανώνυμες Εταιρείες ΟΤΑ ιδρύονται μόνο απο εναν ή περισσότερους Δήμους ή Κοινότητες ή και άλλους φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης ή τρίτους.Οι εταιρείες αυτές διέπονται από τις διατάξεις του κ.ν. 2190/1920.

Σύμφωνα με το άρθρο 253 του ΚΔΚ παρ.1,<<Η σύσταση ή η συμμετοχή σε επιχείρηση οποιασδήποτε μορφής γίνεται μετά από απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου,η οποία λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του.Στην απόφαση αυτή καθορίζεται η επωνυμία,η κατηγορία,ο σκοπός,η διάρκεια,η έδρα της επιχείρησης,το κεφάλαιο,η διοίκηση,οι πόροι και κάθε άλλο στοιχείο αναγκαίο κατά την κρίση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου>>.

Οι κατηγορίες των εταιρειών αυτών είναι:

1.οι Αναπτυξιακές ΑΕ ΟΤΑ,πρόκειται για εταιρείες στο εταιρικό κεφάλαιο των οποίων συμμετέχουν μόνο ΟΤΑ α΄και β΄βαθμού ή και άλλοι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης που σκοπό έχουν την επιστημονική και τεχνική υποστήριξη των ΟΤΑ και των ενώσεων τους,ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης του δήμου ή της κοινότητας,την προώθηση της επιχειρηματικότητας καθώς

και την προστασία του περιβάλλοντος.

2.οι Επιχειρήσεις ΟΤΑ Ειδικού Σκοπού:Σύμφωνα με τον ίδιο αριθμό 256,επιχειρήσεις ΟΤΑ που συνιστώνται βάσει ειδικών διατάξεων νόμου,οι οποίες διέπουν την οργάνωση και λειτουργία τους,αποτελούν τις επιχειρήσεις αυτές.

3.Δημοτική ή Κοινοτική ΑΕ:Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο του ΚΔΚ για την αξιοποίηση της ακίνητης δημοτικής ή κοινοτικής περιουσίας ή την εκμετάλλευση κοινόχρηστων χώρων είναι δυνατή η σύσταση ΑΕ μόνο από έναν δήμο ή μια κοινότητα.

Δημοτικές ή Κοινοτικές Κοινοφελείς Επιχειρήσεις:δήμος ή κοινότητα μπορεί να δημιουργεί Δημοτικές ή Κοινοτικές Κοινοφελείς Επιχειρήσεις,οι οποίες έχουν ως αντικείμενο την ανάπτυξη δραστηριοτήτων με παρόμοιο περιεχόμενο με τις δραστηριότητες τους.

Σύμφωνα με το άρθρο 254 του ΚΔΚ,για τις επιχειρήσεις αυτές ισχύουν τα παρακάτω:

α.Δήμος ή Κοινότητα μπορεί να συστήσει Δημοτική ή Κοινοτική Κοινοφελή Επιχείρηση με σκοπό την οργάνωση λειτουργιών ή δραστηριοτήτων και την παροχή υπηρεσιών συναφών ή συνδεδεμένων με τις αρμοδιότητες τους,που αναφέρονται στους τομείς της κοινοτικής προστασίας και του περιβάλλοντος,με εξαίρεση την καθαριότητα των κοινόχρηστων χώρων και την αποκομιδή των απορριμάτων ,τη δημιουργία και συντήρηση πράσινου και τη λειτουργία κοιμητηρίων και κέντρων αποτέφρωσης νεκρών.

β.είναι δυνατή ή παράλληλη επιδίωξη περισσοτέρω στόχων,οι οποίοι είναι μεταξύ τους συναφείς και σε κάθε περίπτωση δεν έχουν εμπορικό ή βιομηχανικό χαρακτήρα.Δεν επιτρέπεται η συμμετοχή τους σε άλλες επιχειρήσεις ΟΤΑ.

2.1.2.Τοπική Ανάπτυξη και Κοινωνική Οικονομία

Η Τοπική Ανάπτυξη δεν αποτελεί κατά κύριο λόγο μόνο μεγέθυνση Παραγωγικών συντελεστών, ούτε και οικονομικών μέσων όρων. «Αποτελεί τη βελτίωση των όρων λειτουργίας και της ποιότητας ζωής του συνόλου των τοπικών κοινωνιών και την ενίσχυση της εδαφικής και κοινωνικής συνοχής με όρους αειφορίας» (Petrovouli, 2011:30) .

Η Κοινωνική Οικονομία περιλαμβάνει τις Κοινωνικές Επιχειρήσεις και Συνεταιρισμούς (ΚΟΙ.Σ.Π.Ε.-ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ.) που είναι οι ακόλουθοι:

- 1) Οι διάφοροι τύποι ενώσεων που βασίζονται στην αυτοδιαχείριση των πολιτών.
- 2) Οι Μη Κερδοσκοπικοί Οργανισμοί και οι Αστικές Μη Κερδοσκοπικές Επιχειρήσεις.
- 3) Η εθελοντική προσφορά υπηρεσιών, έχοντας ως βάση την αλληλεγγύη και τη συνεργασία.

Στόχος της Κοινωνικής Οικονομίας αποτελεί η κάλυψη «κενών χώρων» αναφορικά με τη ζήτηση προϊόντων και υπηρεσιών, κυρίως κοινωνικής φύσης, των οποίων τόσο η παραγωγή όσο και η διανομή, κυρίως, από ιδιωτικές εταιρείες θεωρείται ότι είναι ασύμφορη και πολλές φορές δεν είναι εύκολο από το κράτος να τις παράσχει (Chastaoğlu, 2008). Απασχολούν δυναμικό που προέρχεται κατά κύριο λόγο από ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες έχοντας ως στόχο το συμφέρον ολόκληρης της κοινωνίας.

Τα πεδία δράσης με τα οποία απασχολείται κατά κύριο λόγο η Κοινωνική Οικονομία είναι τα εξής:

- 1) Το περιβάλλον
- 2) Η κοινωνική πολιτική
- 3) Ο πολιτισμός

Οι ευκαιρίες απασχόλησης σε τομείς της Κοινωνικής Οικονομίας είναι αρκετές για παράδειγμα έχουν δημιουργηθεί 450.000 νέες θέσεις εργασίας στη Γαλλία και 11.000.000 συνολικά στην Ευρώπη, απασχολώντας ιδιαίτερα άτομα που προέρχονται από τις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού.

Οι ελαστικές μορφές εργασίας (μερική απασχόληση, εθελοντισμός, μη δεσμευτικό ωράριο, εποχιακή εργασία) μπορούν σε πολλές δράσεις της Κοινωνικής Οικονομίας, να ταιριάζουν τόσο με τις προσωπικές ανάγκες των ανθρώπων που απασχολούνται σε αυτή όσο και με τις ειδικές ανάγκες των εξυπηρετούμενων ευαίσθητων κοινωνικά ομάδων. Επιπλέον,

μπορούν να βοηθήσουν με ουσιαστικό τρόπο στην απαλοιφή των επιπτώσεων του αποκλεισμού που μπορεί να είναι τόσο γεωγραφικός όσο και κοινωνικός.

Οι δομές Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας έχουν συμπληρωματική λειτουργία και δεν μπορούν να υποκαταστήσουν το ισχυρό κοινωνικό κράτος, που είναι βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητα των δράσεών τους.

Στις δράσεις της Κοινωνικής Οικονομίας η Τοπική αυτοδιοίκηση είναι ένας από τους βασικότερους εταίρους.

Η ύπαρξη ισχυρών δομών Κοινωνικής Οικονομίας, συνδυαζόμενες με δυνατές κοινωνικές δομές που παρέχονται από το κράτος, έχουν τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν με αποτελεσματικό τρόπο πολλά κοινωνικοοικονομικά θέματα τόσο στην περιφέρεια αλλά και σε τοπικό επίπεδο.

Ένας δυνατός Τρίτος Τομέας συνοδευόμενος από απαραίτητες μεταρρυθμίσεις, διοικητικού και φορολογικού τύπου, θα βοηθήσει ουσιαστικά στη σημαντική μείωση της ανεργίας, ιδιαίτερα των ευπαθών κοινωνικά ομάδων στην περιφέρεια, στην επίτευξη ισόρροπης ανάπτυξης στην περιφέρεια, καθώς και στην συνοχή της κοινωνίας, που έχουν οριστεί από την Ελληνική αυτοδιοίκηση ως ύψιστη εθνική προτεραιότητα.

Οι προτεινόμενες δράσεις βάσει των σημερινών συνθηκών στην Ελλάδα είναι οι ακόλουθες:

1)Ελλείψεις στο θεσμικό πλαίσιο – καθίσταται επιτακτική η ανάγκη ολοκλήρωσης του πλαισίου με ρυθμίσεις που να είναι ευνοϊκές.

2)Παρατηρείται ως πρόβλημα η έλλειψη υποστήριξης και συμβουλευτικής στους φορείς της κοινωνικής οικονομίας ως εκ τούτου, πρέπει να εξασφαλισθεί η συνέχεια στις υπάρχουσες δομές.

3)Η χρηματοδότηση δεν είναι επαρκής, θα λέγαμε ότι είναι μάλλον ανεπαρκής. Χρειάζεται λοιπόν να υπάρξει ένα νομοθετικό πλαίσιο για εναλλακτικές πιστώσεις, όπως επίσης και ένα ειδικό ταμείο εγγυοδοσίας, τα δε υπάρχοντα χρήζουν αναπροσαρμογής.

4)Δεν υπάρχουν αρκετά εξειδικευμένα στελέχη και χρειάζεται να ληφθούν μέτρα για τη δημιουργία αυτών.

5) Δεν υπάρχει πρόβλεψη για τα άτομα με αναπηρία και πως αυτά μπορούν να ενταχθούν σε δράσεις της Κοινωνικής Οικονομίας – Επιτακτική ανάγκη ύπαρξης ειδικών στελεχών σε ΟΑΕΔ, ΚΠΑ και χρειάζεται συνεχή υποστήριξη των ατόμων με αναπηρία στον επαγγελματικό χώρο κ.λ.π.

6) Υπάρχουν σημαντικές δυσκολίες στην δικτύωση και εκπροσώπηση της κοινωνικής οικονομίας. Πρέπει οπωσδήποτε να συγκροτηθεί ένας φορέας εκπροσώπησης ο οποίος να έχει παρουσία στην περιφέρεια και να διοργανώνει ημερίδες κλπ.

7) Ο δημόσιος τομέας με την τοπική αυτοδιοίκηση δεν συνεργάζονται με ομαλό τρόπο – Είναι απαραίτητο να υπάρχουν συμβάσεις προνομιακού τύπου για την προμήθεια προϊόντων και υπηρεσιών – Θα πρέπει να αξιοποιηθεί η Οδηγία 18/2004 και το Π.Δ.60/2007 τα οποία θεσπίζουν για τους διαγωνισμούς αλλά και τις συμβάσεις «κοινωνικά κριτήρια».

2.1.3. Τρέχουσες δυνατότητες υποστήριξης της Κοινωνικής Οικονομίας από την Τοπική Αυτοδιοίκηση

Υπάρχουν σημαντικά γεγονότα που περιορίζουν σημαντικά το μέγεθος της παρέμβασης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης όπως είναι η κρίση και το σημαντικό οικονομικό πρόβλημα της τοπικής αυτοδιοίκησης εξαιτίας των δανειακών συμβάσεων που έχει συνάψει η Ελλάδα.

Υπάρχει ένας αριθμός δυνατοτήτων στήριξης της Κοινωνικής Οικονομίας από την Τοπική Αυτοδιοίκηση και ο οποίος είναι ο ακόλουθος:

1) Χρειάζεται να θεσπισθούν ειδικά κίνητρα τα οποία θα ενισχύουν την κοινωνική επιχειρηματικότητα για παράδειγμα όπως συμβαίνει με τα προγράμματα Ολοκληρωμένης Αστικής ή Αγροτικής Ανάπτυξης.

2) Είναι απαραίτητη η παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης των επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας (όπως συμβαίνει σε όλες τις τοπικές επιχειρήσεις) μέσα από τις δομές υποστήριξης που παρέχονται ήδη από τους ΟΤΑ για την τοπική ανάπτυξη.

3) Φορείς υλοποίησης Προγράμματος ΤΟΠ.Ε.ΚΟ (ΕΠ.ΑΝ.Α.Δ. –ΟΑΕΔ)

Η παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης μπορεί να συμπεριλαμβάνει τα ακόλουθα:

- 1) Ενημέρωση σχετικά με την πιθανότητα χρηματοδότησης μιας επιχείρησης
- 2) Βοήθεια στην υποβολή φακέλων για εύρεση χρηματοδότησης
- 3) Πληροφόρηση για το κατά πόσο η επιχείρηση μπορεί να βρει χρηματοδότηση για να δημιουργήσει θέσεις εργασίας
- 4) Πληροφόρηση σχετικά με το τι ειδικότητες έχουν οι άνεργοι έχοντας ως απώτερο στόχο την εύρεση των κατάλληλων θέσεων εργασίας
- 5) Βοήθεια στο να διοργανωθούν ενημερωτικές συναντήσεις για θέματα συγκεκριμένου σκοπού και ενδιαφέροντος.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να στηρίξει την Κοινωνική Οικονομία με τους ακόλουθους τρόπους:

- 1) Παρέχοντας συγκεκριμένες διευκολύνσεις και οικονομική βοήθεια όπως:

- A. Παραχωρώντας ακίνητα όπως προβλέπεται από το άρθρο 185 του Κώδικα Καλλικράτη
- B. Ενισχύοντας οικονομικά όπως προβλέπει το άρθρο 202 του Κώδικα Καλλικράτη και με τις προϋποθέσεις και τους περιορισμούς που υπάρχουν σε αυτόν.
- Γ. Προμηθεύοντας προϊόντα και υπηρεσίες των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας υπό συγκεκριμένο καθεστώς όπως είναι με την σύναψη προγραμματικών συμβάσεων.

2.1.4.Θέσεις Εργασίας – Απασχόληση – Κοινωνική Οικονομία

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει προβεί σε διάφορες αξιολογήσεις σχετικά με την επιτυχία των προγραμμάτων ενίσχυσης των κοινωνικών επιχειρήσεων και το κατά πόσο συνεισέφεραν οι κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα (E.C., 2004b).

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα ερευνών αλλά και τα στατιστικά στοιχεία αυτών, η κοινωνική οικονομία στην Ελλάδα συνεισέφερε στην απασχόληση σε μικρότερο βαθμό σε σύγκριση με τη συνεισφορά της σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες και παρέμεινε στα ίδια χαμηλά επίπεδα όπως ήταν τις προγενέστερες δεκαετίες (CIRIEC, 1999, EMES, 1999, OECD, 1999).

Δεν ήταν εύκολο να εκτιμηθεί στην Ελλάδα η δραστηριότητα των κοινωνικών επιχειρήσεων και οργανισμών της κοινωνικής οικονομίας λόγω της σημαντικής έλλειψης στοιχείων τα οποία να είναι αξιόπιστα και επίσης να είναι αποτελέσματα συστηματικών ερευνών στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας (CIRIEC, 1999, EMES, 1999, OECD, 1999). Ως αποτέλεσμα ήταν δύσκολο να προσδιορισθεί η συνεισφορά τους στην κάλυψη τόσο των οικονομικών όσο και των κοινωνικών αναγκών σε πανελλαδικό και τοπικό επίπεδο.

Υπήρξαν ωστόσο συγκεκριμένες έρευνες που διενεργήθηκαν στην Ευρώπη για την κοινωνική οικονομία και στις οποίες συμπεριλαμβάνονταν και η Ελλάδα και από τις οποίες αντλήθηκαν σημαντικά στοιχεία για την επίδοση των κοινωνικών επιχειρήσεων στον ελλαδικό χώρο. Τέτοιες έρευνες ήταν η “European Research Network” (EMES, 1999) που αναφέρονταν σε παραδείγματα οργανισμών κοινωνικής οικονομίας αλλά και επιχειρήσεων στα 15 (τότε) κράτη- μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η “Organisation for Economic Cooperation and Development” (OECD, 1999) που αναφέρονταν στον αριθμό των εργαζόμενων που απασχολούνταν στις επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας, η έρευνα του «Austrian Institute for SME Research» (2007) η οποία κατέγραφε αριθμητικά τους οργανισμούς της κοινωνικής οικονομίας αλλά και τις κοινωνικές επιχειρήσεις, η έρευνα του «International Center of Research and Information» (CIRIEC, 1999, 2005, 2007) για την απασχόληση στους οργανισμούς της κοινωνικής οικονομίας αλλά και τον αριθμό των εργαζόμενων που απασχολούνταν σε αυτούς. Υπήρξε επίσης και η Έκθεση Πρωτοβουλίας της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής που διενεργήθηκε με στόχο την ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας από την ΕΟΚΕ (2013).

Οι προαναφερθείσες μελέτες έδειξαν ότι στην Ελλάδα υπάρχουν 8.400 συνεταιρισμοί οι οποίοι διαθέτουν 950.000 μέλη, οι εθελοντικές οργανώσεις ανέρχονται σε 1.500 – 2.000 όπου μόνο οι 200 – 300 είναι ενεργές ειδικότερα σε περιβαλλοντικά θέματα. Υπάρχουν επίσης πολλοί γυναικείοι συνεταιρισμοί, μονάδες θεραπείας σε ψυχιατρικά νοσοκομεία συνεταιριστικού χαρακτήρα, λίγες ΚοινΣΠΕ και αρκετές οργανώσεις που έχουν μικτό χαρακτήρα έχοντας ως νομική μορφή τα σωματεία, τις αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες, τα ιδρύματα καθώς και ενώσεις προσώπων.

Οι περισσότερες από αυτές τις οργανώσεις έχουν ως αντικείμενο την κοινωνική ένταξη ομάδων του πληθυσμού που βρίσκονται στο περιθώριο έχοντας ως στόχο την οικονομική υποστήριξή τους (Austrian Institute for SME Research, 2007, σελ. 155-175, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, 2011). Πιο συγκεκριμένα τα έτη 2002 και 2003, τα άτομα που εργάζονταν ως μισθωτοί σε συνεταιρισμούς, ενώσεις και άλλους οργανισμούς της κοινωνικής οικονομίας ανέρχονταν σε 69.834. Ειδικότερα τα 57.000 εξ αυτών απασχολούνταν σε ενώσεις (σωματεία, σύλλογοι, ιδρύματα κτλ) ενώ οι 12.345 απασχολούνταν σε συνεταιρισμούς ενώ στα ταμεία αλληλασφάλισης υπήρχε το 2000 ένας οργανισμός στον οποίο εργάζονταν 489 άτομα.

Σε σχέση με το σύνολο των μισθωτών (2.380.206 σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat) απασχολούνταν σε οργανισμούς της κοινωνικής οικονομίας το 2,9% του συνόλου και ήταν το 1,81% σε σχέση με το σύνολο του απασχολούμενου οικονομικά ενεργού πληθυσμού ηλικίας 16-65 ετών οι οποίοι ανέρχονταν σε 3.832.994 (Eurostat, 2002). Σε σχέση με το σύνολο της αμειβόμενης απασχόλησης το ποσοστό ανέρχονταν στο 3,3% (CIRIEC, 2005 & 2007, Austrian Institute for SME Research, 2007, σελ. 155-175). Εάν κατηγοριοποιηθεί αυτό το ποσοστό βλέπουμε ότι το 17% εργάζονταν σε συνεταιρισμούς, το 81% απασχολούνταν σε μη κερδοσκοπικές οργανώσεις και το εναπομείναν 2% εργάζονταν σε αμοιβαίου οφέλους οργανισμούς (Grefte, 2003, σελ. 189-217).

Οι συνεταιρισμοί που υπήρχαν στην Ελλάδα το έτος 2005 ανέρχονταν σε 7.233 και σε απασχολούνταν σε αυτούς 108 άτομα (γυναικείοι συνεταιρισμοί), το δε 2004 στις συνεταιριστικές τράπεζες (16 τον αριθμό) εργάζονταν 762 άτομα ενώ το 2003 σε έναν ασφαλιστικό συνεταιρισμό εργάζονταν 73 εργαζόμενοι. Το 2002 στους φαρμακευτικούς

συνεταιρισμούς (30 τον αριθμό) εργάζονταν 800 άτομα ενώ στους συνεταιρισμούς ηλεκτρολόγων εργάζονταν 1500 άτομα έναν 692.013 που ήταν το σύνολο.

Στην έκθεση «Η κοινωνική οικονομία και η κοινωνική επιχειρηματικότητα» παρουσιάζεται ο σπουδαίος ρόλος που διαδραματίζει η κοινωνική οικονομία στην Ελλάδα ειδικότερα στην άσχημη σημερινή κοινωνικοοικονομική κατάσταση.

Για πρώτη φορά, στην έκθεση αυτή, γίνεται μία σύντομη παρουσίαση και ιστορική αναδρομή της κοινωνικής οικονομίας στην Ελλάδα και γίνεται καταγραφή τόσο των χαρακτηριστικών όσο και των ορισμών της. Η έκθεση παρουσιάζει επίσης τις ΚοινΣΕπ (Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις) και την ελληνική εμπειρία σε αυτές καθώς όμως και την έκταση των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας σε ολόκληρη την Ευρώπη. Περιγράφει, τέλος, τις πολιτικές που έχουν σχεδιασθεί και εφαρμοσθεί με στόχο την ανάπτυξη τόσο της κοινωνικής οικονομίας όσο και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς.

Ένα από τα θέματα που εξετάζονται στην προαναφερθείσα έκθεση είναι ο λόγος που έχει καθυστερήσει η κοινωνική επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα και εάν αυτός έγκειται στην υπερβολική ανάπτυξη του ευρύτερου δημόσιου τομέα καθώς και εάν η κοινωνική οικονομία ως πεδίο καλύφθηκε ή συνδέθηκε τόσο με το στενό όσο και με τον ευρύτερο δημόσιο τομέα με όχημα τις κρατικές επιχορηγήσεις.

Το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε είναι ότι η στρεβλή διάρθρωση της οικονομίας στην Ελλάδα οφείλονταν στο γιγαντισμό του δημοσίου τομέα ο οποίος και με τη σειρά του δημιούργησε ένα κρατικοδίαιτο ιδιωτικό τομέα θέτοντας εμπόδια στην ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας. Η έκθεση επισήμανε επίσης ότι μέχρι πρότινος, όλες οι δράσεις που αφορούσαν την κοινωνική οικονομία δεν υποστηρίζονταν από το κράτος, ήταν αποσπασματικές και δεν υπήρχε το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο.

Ο Ν. 4019/2011 θεσμοθέτησε την Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (ΚοινΣΕπ). Τέλος, η έκθεση καταλήγει δίνοντας έμφαση στην σπουδαιότητα της κοινωνικής οικονομίας ως διεξόδου από την οικονομική κρίση μέσω της διαμόρφωσης ενός μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης και κάνει συγκεκριμένες προτάσεις προκειμένου η Ελλάδα να στραφεί σε αυτή την κατεύθυνση.

Το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας διενήργησε επίσης το 2005 μία έρευνα για την κοινωνική οικονομία και τη συμβολή των κοινωνικών επιχειρήσεων στην απασχόληση (Γείτονα et al., 2005). Τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν ότι ενώ οι οργανισμοί της κοινωνικής οικονομίας έχουν προβλήματα, ωστόσο οι οργανισμοί αυτού του τύπου συνεισφέρουν θετικά στην απασχόληση. Ο σκοπός της έρευνας ήταν να καταγράψει τόσο το προφίλ όσο και τις απόψεις των ατόμων που στελεχώνουν κοινωνικές επιχειρήσεις και φορείς. Το δείγμα αποτελούνταν από 89 φορείς. Οι φορείς αυτοί χωρίζονταν σε σωματεία (20), μη κερδοσκοπικές οργανώσεις (15), εθελοντικοί οργανισμοί (18), συνεταιρισμοί και ταμεία αλληλοβοήθειας (8), κοινωφελή ιδρύματα (13), κοινωνικές επιχειρήσεις (15). Η έρευνα κατέγραψε 1595 εργαζόμενους πλήρους απασχόλησης, με καθεστώς μερικής απασχόλησης εργάζονταν 611 άτομα ενώ εθελοντές ήταν 5.591. Σημαντικό είναι να επισημανθεί ότι η αναλογία των εργαζόμενων – εθελοντών ήταν 1:2,5. Ακόμα σημαντικότερο είναι το γεγονός ότι οι οργανισμοί αυτοί είχαν ως στόχο να δημιουργήσουν 1.400 περίπου νέες θέσεις εργασίας στα προσεχή έτη. Σε ένα μακροπρόθεσμο ορίζοντα και με βάση το γεγονός ότι οι συνθήκες θα ήταν ευνοϊκές, η απασχόληση θα αυξάνονταν κατά περίπου 60%!

Τα ευρήματα της έρευνας του Πανεπιστημίου έδειξαν ότι οι οργανισμοί της κοινωνικής οικονομίας στηρίζουν θετικά τόσο την ελληνική οικονομία, είναι διοικητικά και διαχειριστικά πιο ευέλικτοι σε σχέση με το δημόσιο τομέα, όχι μόνο υποστηρίζουν αλλά και ενθαρρύνουν τον εθελοντισμό και το κυριότερο όλων μπορούν να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας. Κάτι τέτοιο όμως δεν συνεπάγεται ότι η βιωσιμότητα των φορέων αυτών μέσα από την επιχειρηματική τους δραστηριότητα δεν εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το κράτος.

Μεταξύ των πλεονεκτημάτων των φορέων της κοινωνικής οικονομίας είναι ότι το λειτουργικό τους κόστος είναι πολύ χαμηλότερο σε σχέση με το κόστος των ιδιωτικών και δημόσιων επιχειρήσεων, τα προϊόντα τους είναι πολύ πιο φτηνά και το εργασιακό και ασφαλιστικό καθεστώς χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερη ευελιξία.

Το Πάντειο Πανεπιστήμιο και πιο συγκεκριμένα το Γραφείο Διασύνδεσης πραγματοποίησε έρευνα το 2005 (Ζάννης και Δεμαθάς, 2005). Το δείγμα αποτελούνταν από 56 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και απασχολούσαν έκαστη τουλάχιστον δύο άτομα. Παρά το γεγονός ότι το δείγμα ήταν μικρό, τα άτομα που εργάζονταν σε αυτές ήταν της γνώμης ότι το προσωπικό θα έπρεπε να αυξηθεί κατά 21,4% τουλάχιστον προκειμένου να έχουν μία εύρυθμη λειτουργία ενώ το 67,2% ήταν της άποψης ότι επιπλέον προσωπικό ήταν απαραίτητο. Οι οργανισμοί αυτοί ήδη είχαν

κάνει τις απαραίτητες ενέργειες εύρεσης προσωπικού και ήδη τις νέες θέσεις εργασίας θα τις ανακοίνωναν.

Το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE) διενήργησε έρευνα το 2010 η οποία εξέταζε το βαθμό δυναμικότητας των κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι κοινωνικές επιχειρήσεις συμβάλλουν θετικά τόσο στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και στη γενικότερη ανάπτυξη της οικονομίας αλλά και στην προσφορά καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών.

Παρατηρήθηκε επίσης ότι οι μισές κοινωνικές επιχειρήσεις έχουν τη μορφή μη κερδοσκοπικού οργανισμού και το 70% του προσωπικού που απασχολείται σε αυτές εργάζονται και αλλού έχοντας και άλλες δραστηριότητες που δεν εντάσσονται στην κοινωνική επιχειρηματικότητα.

Προβλέπεται ότι τα επόμενα πέντε χρόνια όλο και περισσότεροι άνθρωποι θα εργασθούν σε μία κοινωνική επιχείρηση και αναμένεται να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας. Αναφορικά με την καινοτομία που επιδεικνύουν θα πρέπει να σημειωθεί ότι υπερβαίνει το 30% ενώ το 50% των ατόμων που εργάζονται σε αυτές δήλωσαν ότι οι οργανισμοί στους οποίους απασχολούνται απευθύνονται σε μία εξειδικευμένη αγορά. Στους οργανισμούς αυτούς εργάζονται κυρίως άντρες (2/3) και έπονται οι γυναίκες (1/3). Οι μισοί εργαζόμενοι σε αυτούς έχουν μεταλυκειακή εκπαίδευση. Αναφορικά με το βιοτικό επίπεδο των εργαζόμενων, η πλειοψηφία βρίσκονταν σε καλή οικονομική κατάσταση, η δε ηλικία της πλειοψηφίας επίσης των εργαζόμενων βρίσκονταν μεταξύ 18 – 44 ετών. Συνεπώς διαπιστώνεται ότι η κοινωνική επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα γίνεται όλο και πιο δημοφιλής ειδικότερα σε άτομα νέων ηλικιών τα οποία διαθέτουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο και βρίσκονται, στις πλείστες των περιπτώσεων σε μία καλή οικονομική κατάσταση (IOBE, 2010).

Αναφορικά με τα πρόσφατα προγράμματα για την τοπική ανάπτυξη και την κοινωνική επιχειρηματικότητα είναι το τέταρτο πρόγραμμα που εφαρμόζεται σε επίπεδο Δήμων είναι το « Εθνικό Δίκτυο Άμεσης Αντιμετώπισης της Φτώχειας» .

Ο βασικός σκοπός του προγράμματος είναι να προσληφθούν άνεργοι στις ήδη υπάρχουσες ή σε νέες κοινωνικές δομές των Δήμων οι οποίες προμηθεύουν προϊόντα ή υπηρεσίες κοινωνικού χαρακτήρα όπως είναι για παράδειγμα τα κοινωνικά παντοπωλεία, τα συσσίτια, τα κοινωνικά φαρμακεία και ιατρεία, τα κέντρα υποδοχής αστέγων κτλ.

Η υλοποίηση του προγράμματος γίνεται από οργανισμούς που δεν έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα καθώς και από φορείς της κοινωνικής οικονομίας π.χ. ΜΚΟ, σωματεία κτλ. Αυτοί οι οργανισμοί και οι φορείς θα πρέπει σε συνεργασία με τους ΟΤΑ (πρώτου και δεύτερου βαθμού) και ΝΠΔΔ και ΝΠΙΔ να υλοποιήσουν το πρόγραμμα και να πραγματοποιήσουν δράσεις που να είναι κοινωφελούς και κοινωνικής φύσης.

Ο προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται σε 28.771.000 Ευρώ (Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, 2013γ). Στόχος του προγράμματος είναι να δημιουργηθούν νέες κοινωνικές δομές ή ακόμα και να συνεχισθεί η λειτουργία των υπάρχοντων κοινωνικών δομών οι οποίες δίνουν υπηρεσίες σε άτομα που βρίσκονται στο όριο της φτώχειας ή είναι ήδη φτωχά, σε αστεγούς και ευρύτερα σε ομάδες του πληθυσμού που είναι ευπαθείς (Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, 2013γ).

Ιδιαίτερης σημασίας και βαρύτητας είναι ο σχεδιασμός για μία γενικότερη συνολική στρατηγική ανάπτυξης στην Ελλάδα για την περίοδο 2014-2020 (Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, 2013). Προκειμένου όμως ο σχεδιασμός των διαδικασιών να είναι επιτυχής, απαιτείται οι φορείς τόσο της τομεακής όσο και περιφερειακής πολιτικής αλλά και οι τοπικοί φορείς, οι οργανώσεις της κοινωνικής οικονομίας, η κοινωνία των πολιτών να συνεργάζονται συνεχώς και ενεργητικά.

Η Ελλάδα δεν έχει παύσει τις διαπραγματεύσεις της με τους Ευρωπαίους και την ίδια στιγμή έχει ξεκινήσει τη δημόσια διαβούλευση με τους κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς εταίρους καθώς και τις περιφερειακές, τοπικές και εθνικές υπηρεσίες. Η δημόσια διαβούλευση έχει ως στόχο να προετοιμασθεί η Σύμβαση Εταιρικής Σχέσης δηλ. «του νέου ΕΣΠΑ» για να εφαρμοσθεί η «Πολιτική της Συνοχής» στην Ελλάδα για την περίοδο 2014-2020.

2.2Μελέτη άλλων περιπτώσεων ΚΑΟ και εμπειρική καταγραφή επιχειρήσεων.

2.2.1.Κοινωνικές Επιχειρήσεις

Ο Ν 4019/2011 αναφέρει ότι:<< οι κοινωνικές επιχειρήσεις στοχεύουν σε συλλογικούς σκοπούς,στην ένταξη ευπαθών ομάδων και στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών για την ικανοποίηση των αναγκών της συλλογικότητας (πολιτισμός,περιβάλλον,οικολογία,εκπαίδευση,παροχές κοινής ωφέλειας κυρίως σε ηλικιωμένους,βρέφη,παιδιά,άτομα με αναπηρία και άτομα με χρόνιες παθήσεις,αξιοποίηση τοπικών προϊόντων,διατήρηση παραδοσιακών δραστηριοτήτων και επαγγελμάτων κα) που παράγουν το τοπικό και συλλογικό ενδιαφέρον,την προώθηση της απασχόλησης,την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής και την ενδυνάμωση της τοπικής ή περιφερειακής ανάπτυξης>>.

Οι μορφές κοινωνικών επιχειρήσεων που συναντάμε στην Ελλάδα είναι: οι συνεταιρισμοί,οι ΚοινΣΕπ,οι επιχειρήσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Πρόκειται για επιχειρήσεις οικονομικού χαρακτήρα,αυτό σημαίνει ότι υπάρχει περιορισμένη διανομή κερδών,συνεχής δράση παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών,υψηλός βαθμός αυτονομίας αλλά και η πιθανότητα οικονομικού ρίσκου.Πρόκειται όμως και για επιχειρήσεις κοινωνικού χαρακτήρα,δηλαδή υπάρχει ελεύθερη συμμετοχή,ισότητα των μελών,συλλογικότητα στη λήψη αποφάσεων και τέλος εθελοντική εργασία.

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις υπάρχουν για να παράγουν νέες θέσεις εργασίας με σκοπό να μειώσουν το ποσοστό ανεργίας και παράλληλα να ενδυναμώσουν την απασχολησιμότητα των διάφορων ευάλωτων ομάδων που είναι αποκλεισμένες ή απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό.Επιπλέον,να συμβάλλουν στη βελτίωση και στον εκσυγχρονισμό των τοπικών αγορών και κατά συνέπεια να προωθήσουν την τοπική ανάπτυξη.Τέλος,συμβάλλουν στην τόνωση της κατανάλωσης και στην αύξηση των εισοδημάτων.

2.2.2.Οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ)

Ο νόμος 4019/2011 αφορά την Κ.Ο. και την κοινωνική επιχειρηματικότητα.Προβλέπει τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την κοινωνική ένταξη ευάλωτων ομάδων,την κάλυψη κοινωνικών αναγκών και την ενίσχυση της τοπικής ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής.

Στην παρ.1 του άρθρου 2. του νόμου 4019/2011 αναφέρεται ότι:<< Η Κοιν.Σεπ θεσπίζεται ως φορέας της Κ.Ο. Είναι αστικός συνεταιρισμός με κοινωνικό σκοπό και διαθέτει εκ του νόμου την εμπορική ιδιότητα.>>

Σύμφωνα με τα παραπάνω καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η συμμετοχή σε μια Κοιν.Σεπ είναι ελεύθερη ,δηλ. Εθελοντική.Πρόκειται για ΝΠΙΔ με περιορισμένη ευθύνη των μελών και έχει εμπορική ιδιότητα,ενώ ο σκοπός της είναι κοινωνικός.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ : Οι Κοιν.Σεπ χωρίζονται σε 3 κατηγορίες ανάλογα με τον σκοπό τους.

1. Στην πρώτη κατηγορία έχουμε τις **Κοιν.Σεπ Ένταξης** των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού(κοινωνικά και οικονομικά).Το 40% των εργαζομένων των επιχειρήσεων αυτών πρέπει να ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες.Στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες ανήκουν οι κοινωνικές ομάδες πληθυσμού οι οποίες αντιμετωπίζουν κοινωνικά ή οικονομικά προβλήματα ή προβλήματα σωματικής,ψυχικής και νοητικής αναπηρίας. Στις ευπαθείς ομάδες υπάρχουν δύο κατηγορίες:οι<<ευάλωτες ομάδες>>(τα άτομα που ανήκουν σ' αυτή την κατηγορία πάσχουν από σωματικές ή ψυχικές ή νοητικές ή αισθητηριακές αναπηρίες ,είναι πρώην τοξικομανείς ή πρώην χρήστες ναρκωτικών,φυλακισμένοι/αποφυκισμένοι και ανήλικοι παραβάτες) και οι <<ειδικές ομάδες>>(τα άτομα που περιλαμβάνονται σε αυτή την κατηγορία είναι οι άνεργοι,οι γυναίκες που έχουν κακοποιηθεί,οι αναλφάβητοι,οι κάτοικοι απομακρυσμένων περιοχών,οι μετανάστες και οι πρόσφυγες.)

2. Οι **Κοιν.Σεπ Κοινωνικής Φροντίδας**.Απευθύνονται σε ηλικιωμένους ,βρέφη,παιδιά,άτομα με αναπηρίες και άτομα με χρόνιες παθήσεις.Σε αυτά τα άτομα προσφέρονται προϊόντα και υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας/μέριμνας.

3.Οι **Κοιν.Σεπ Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού**.Κύριος στόχος τους είναι η τοπική λαο περιφερειακή ανάπτυξη ,η οποία επιτυγχάνεται ,έσω της αξιοποίησης και προώθησης τοπικών προϊόντων,με την παροχή υπηρεσιών που αφορούν τον πολιτισμό,το περιβάλλον,την εκπαίδευση κ.λ.π.

ΙΑΡΥΣΗ ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ

Απαραίτητες προϋποθέσεις για την σύσταση της Κοιν.Σεπ είναι:α)**το καταστατικό**(το οποίο υπογράφεται υποχρεωτικά από τουλάχιστον 7 άτομα αν πρόκειται για Κοιν.Σεπ Ένταξης ή

από 5 αν πρόκειται για Κοιν.ΣΕπ Κοινωνικής Φροντίδας ή Συλλογικού Σκοπού),β)η **έγκριση του καταστατικού και η καταχώριση του στο Μητρώο Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας.**

Στο περιεχόμενο του καταστατικού αναφέρονται η επωνυμία,η έδρα και ο σκοπός της Κοιν.Σεπ,τα πλήρη στοιχεία ταυτότητας ή την επωνυμία και την διεύθυνση των ιδρυτικών μελών ,οι όροι εισόδου και εξόδου των μελών,η έκταση της ευθύνης των μελών,το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας,ο ορισμός προσωρινής διοικητικής επιτροπής(η οποία θα μεριμνήσει για την έγκριση και την σύγκλιση της πρώτης Γεν.Συνέλευσης για την ανάδειξη των οργάνων διοίκησης της Κοιν.Σεπ.)

Η οργανωτική δομή της ΚοινΣΕπ αποτελείται από την Γ.Σ και από τη Διοικούσα Επιτροπή.

(Κ.Γεωργιάδης,2013,σελ 48)

2.2.3.Ο ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ

Στη σύγχρονη κοινωνία τα άτομα με ψυχικά προβλήματα υφίστανται διακρίσεις και κοινωνικό αποκλεισμό.Σε πολλές περιπτώσεις μάλιστα οι διακρίσεις παραμένουν και μετά την αντιμετώπιση του προβλήματος και αναπόφευκτα οδηγούν σε υποτροπή.Έτσι,πολλοί ψυχικά ασθενείς φοβούμενοι το ενδεχόμενο απόρριψης δεν αναζητούν εργασία.

Τα κοινωνικά στερεότυπα σίγουρα αποτελούν εμπόδιο στην επανένταξη των ατόμων με ψυχικά προβλήματα.Παρ' όλα αυτά έχει αποδειχθεί ότι τα άτομα με ψυχικές διαταραχές μπορούν να εργαστούν αν λάβουν την ενδεδειγμένη υποστήριξη.

Στην χώρα μας τα τελευταία έτη έχουν γίνει επιτυχείς προσπάθειες στο πλαίσιο αναμόρφωσης του χάρτη ψυχικής υγείας,όπως και ενδεικτικά η δημιουργία του νομικού πλαισίου για την παροχή υπηρεσιών υγείας,το οποίο έχει ως σκοπό να βοηθήσει άτομα με ψυχικές διαταραχές να ενταχθούν στην Κοινότητα.Κομμάτι του προγράμματος αποτελούν οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί που έχουν σκοπό την κοινωνική και οικονομική επανένταξη και ενσωμάτωση των ψυχικά ασθενών.

Θέματα σχετικά με την ίδρυση και λειτουργία των Κοι.Σ.Πε προβλέπονται στις διατάξεις του άρθρου 12 του Ν.2716/99.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ:Οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί σύμφωνα με τον Ν.2716/99(αρ.12 παρ.2) μπορεί να είναι ταυτόχρονα παραγωγικές, καταναλωτικές, εμπορικές, αναπτυξιακές, κοινωνικές, εκπαιδευτικές και πολιτιστικές μονάδες και μπορούν να ασκουν οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα.

Για την επίτευξη του σκοπού τους και την εξυπηρέτηση των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων,οι Κοιν.Συν/μοι μπορεί να ιδρύουν και να διατηρούν καταστήματα πώλησης και υποκαταστήματα οπουδήποτε,να συμμετέχουν σε επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας και τέλος να συμμετέχουν σε αναπτυξιακά προγράμματα ή να συμμετέχουν με άλλες επιχειρήσεις ή εταιρίες στην πραγματοποίησή τους.

Είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου(ΝΠΙΔ) με περιορισμένη ευθύνη των μελών τους.

ΙΔΡΥΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ

Απαραίτητες προϋποθέσεις είναι:α)το **καταστατικό**,για την σύνταξη του οποίου πρέπει να συμπράξουν 15 τουλάχιστον πρόσωπα.Το καταστατικό πρέπει να περιέχει την επωνυμία,την έδρα και τον σκοπό του Συν/σμου.Επίσης,τα ονοματεπώνυμα και τις διευθύνσεις των ιδρυτικών μελών τους,τους όρους εισόδου και εξόδου τους και τέλος,να ορίζει προσωρινή διοικητική επιτροπή που θα είναι υπεύθυνη για την έγκριση του καταστατικού και την σύγκληση της πρώτης Γ.Σ.,β)η **έγκριση του καταστατικού**,εγκρίνεται από το Ειρηνοδικείο της έδρας του υπο ίδρυση συν/σμου,γ)η **καταχώριση στο Μητρώο Συν/σμων**,έτσι ο συνεταιρισμός αποκτά νομική προσωπικότητα και εμπορική δραστηριότητα,δ)η **άδεια σκοπιμότητας**,η οποία χορηγείται απο τον Υπουργό Υγείας και Πρόνοιας.

Η οργανωτική δομή του κοινωνικού συνεταιρισμού αποτελείται απο την Γ.Σ.,το Διοικητικό Συμβούλιο και το Εποπτικό Συμβούλιο
(Κ.Γεωργιάς,2013,σελ 69)

2.2.4.Αστικές Μη Κερδοσκοπικές Εταιρείες

Αστική Μη Κερδοσκοπικού χαρακτήρα: οι ΑΜΚΕ διέπονται από τα άρθρα 741-748 του Αστικού Κώδικα και αποτελούν ενώσεις δύο ή περισσότερων φυσικών ή νομικών προσώπων, που συγκροτούνται με βάση για την επιδίωξη κοινού σκοπού(κοινωνικού,οικονομικού)

Αυτή η μορφή εταιρείας χρησιμοποιείται για διάφορες δραστηριότητες,πχ εμπορικές,φιλανθρωπικές.Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το άρθρο 8,του Ν2372/96 που αναφέρει ως τρόπο συνεργασίας μεταξύ των διάφορων φορέων για την εφαρμογή κοινοτικών προγραμμάτων που αφορούν στην οικονομική και κοινωνική ένταξη των λιγότερο ευνοημένων ομάδων,στην καταπολέμηση του οικονομικού και κοινωνικού αποκλεισμού και την προώθηση της αλληλεγγύης.

Κύριο χαρακτηριστικό είναι η μη διανομή κερδών στους εταίρους κατά το τέλος της χρήσης.Τα κέρδη υποχρεωτικά επανεπενδύονται στην εταιρεία με σκοπό την προαγωγή των στόχων της,οι οποίοι καθορίζονται στο καταστατικό της.

2.2.5.Ιδρύματα

Τα ιδρύματα θεωρούνται οτι περιλαμβάνονται στον τρίτο τομέα της κοινωνικής οικονομίας.Σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα,<<ίδρυμα είναι το σύνολο περιουσίας που είναι αφιερωμένη στην εξυπηρέτηση ορισμένου σκοπού.Για την διαχείριση της περιουσίας αυτής συνιστάται νομικό προσωπικό πρόσωπο.Για να συσταθεί ίδρυμα απαιτείται ιδρυτική πράξη,η οποία εγκρίνεται με Π.Δ.(μπορεί να έχει τη μορφή συμβολαιογραφικής πράξης ή μπορεί να προκύψει από τη διαθήκη θανόντος.Επιπλέον,η ιδρυτική πράξη καθορίζει τον σκοπό του ιδρύματος,το είδος,το μέγεθος της περιουσίας που προσφέρεται,όπως και τον τρόπο οργάνωσης και διαχείρισης του ιδρύματος>>.

Τα ιδρύματα αποτελούν φορείς με δικές τους πηγές χρηματοδότησης και χρησιμοποιούν

τους πόρους αυτούς σε κοινωφελείς δράσεις.Είναι ανεξάρτητα από κυβερνήσεις ή άλλες δημόσιες αρχές και ο τρόπος διοίκησης γίνεται από επίσης ανεξάρτητα διοικητικά συμβούλια.

Τα περισσότερα ιδρύματα και σωματεία περιλαμβάνονται σε έναν ή περισσότερους από τους παρακάτω τομείς δραστηριοτήτων:

1.παροχή υπηρεσιών.Ανήκουν τα ιδρύματα τα οποία παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες,υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης,κατάρτισης,ενημέρωσης και διαφόρων ειδών υποστήριξη στα μέλη ή τους πελάτες τους.

2.άσκηση πίεσης.Αφορά τις οργανώσεις που προβάλλουν και προωθούν έναν στόχο ή μια ομάδα,με κύριο στόχο τον επηρεασμό της κοινής γνώμης ή την αλλαγή της υφιστάμενης πολιτικής.

3.ομάδες αλληλοβοήθειας.Τις απαρτίζουν ομάδες προσώπων με κοινά ενδιαφέροντα και ανάγκες,η συμμετοχή τους έχει σκοπό της προσφορά αμοιβαίας βοήθειας,υποστήριξης αλλά και συνεργασίας.

4.υποστήριξη και συντονισμός.Είναι οι γνωστοί ενδιάμεσοι φορείς,οι οποίοι ή θα παρέχουν ενημέρωση και υποστήριξη ή θα συντονίζουν δραστηριότητες επιμέρους οργανώσεων που περιλαμβάνονται σε έναν τομέα ή τις δραστηριότητες σωματείων.

Στην Ελλάδα με τον όρο ίδρυμα αναφερόμαστε και σε δύο ακόμα περιπτώσεις:τα δημόσια και τα κοινωφελή.Διέπονται από τον Ν.2039/1939 σύμφωνα με τον οποίο:<<Κοινωφελές Ίδρυμα είναι περιουσία που διατίθεται με πράξη ατόμου κατά τη διάρκεια της ζωής του ή ως δήλωση τελευταίας βούλησης για την εκπλήρωση χωρίς περιορισμό χρόνου ή επι ορισμένη διάρκεια χρόνου,ενός κοινωφελούς σκοπού>>.Οι δραστηριότητες του αφορούν τον τομέα της κοινωνικής πρόνοιας και της φιλανθρωπίας.Σε καμία περίπτωση τα κοινωφελή και τα δημόσια ιδρύματα δεν ταυτίζονται.

2.2.6.Σωματεία

Σύμφωνα με το άρθρο 78 του Αστικού Κώδικα:<<το σωματείο αποτελεί εκούσια ένωση φυσικών ή νομικών προσώπων,η οποία δεν έχει κερδοσκοπικό σκοπό και τα μέλη του δραστηριοποιούνται σε αυτό εθελοντικά>>.

Όσο αφορά την οργανωτική δομή τους, τα σωματεία διοικούνται από Δ.Σ, όταν η διοίκηση είναι πολυμελής, αν δεν ορίζεται κάτι άλλο στο καταστατικό. Το καταστατικό περιλαμβάνει τον τρόπο σύστασης του Δ.Σ αλλά και της λήψης αποφάσεων, όπως επίσης και τους σκοπούς/στόχους των σωματείων. Οι αποφάσεις λαμβάνονται με απόλυτη ή σχετική πλειοψηφία των παρόντων. Για τη σύσταση του καταστατικού απαιτείται η σύμπραξη 20 τουλάχιστον προσώπων.

Τα χαρακτηριστικά τους είναι τα εξής: 1. διαθέτουν θεσμική οντότητα (αποτελούν ενώσεις προσώπων και έχουν νομική προσωπικότητα), 2. είναι μη κερδοσκοπικά, αυτό σημαίνει ότι στόχος τους δεν είναι η επιδίωξη κερδών για τα μέλη ή τα διοικητικά στελέχη τους, 3. είναι ανεξάρτητα από κυβερνήσεις και άλλες δημόσιες αρχές, δηλαδή λειτουργούν σύμφωνα με δικούς τους κανόνες, 4. η δραστηριότητα τους έχει στόχο την προώθηση του δημόσιου και όχι του προσωπικού συμφέροντος.

Κατηγορίες σωματείων:

1. Σωματεία Παροχής Υπηρεσιών. Πρόκειται για σωματεία που παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες, υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, κατάρτισης ή ενημέρωσης ή συμβουλευτικές υπηρεσίες στα μέλη τους. (πχ το χαμόγελο του παιδιού)

2. Σωματεία Άσκησης Πίεσης. Αφορά οργανώσεις οι οποίες προωθούν και υποστηρίζουν ένα σκοπό και προσπαθούν να επηρεάσουν την ασκούμενη πολιτική ή την κοινή γνώμη. (πχ η Μεσόγειος SOS)

3. Σωματεία Αλληλοβοήθειας. Είναι ομάδες με ίδιες ανάγκες ή ενδιαφέροντα, που σκοπό έχουν την κοινή βοήθεια, συνεργασία ή υποστήριξη. Οι υπηρεσίες προσφέρονται στα άτομα αυτά χωρίς κάποιο αντάλλαγμα. Τέτοιου είδους σωματεία είναι: οι κυνηγετικοί σύλλογοι, οι πολιτιστικοί κλπ.

4. Σωματεία Υποστήριξης και Συντονισμού. Αποτελούν φορείς διασύνδεσης άλλων φορέων με κοινά ενδιαφέροντα. Είναι συνήθως φορείς διεθνούς εμβέλειας, οι οποίοι έρχονται σε επαφή με τις δημόσιες αρχές. (πχ Greenpeace)

2.2.7. Συνεταιρισμοί

Ορισμός: <<ο συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη ένωση προσώπων, που συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεων τους δια μέσου μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης>>.

Είναι από την φύση τους ανεξάρτητοι οργανικά, λειτουργικά και διοικητικά που λειτουργούν με ευθύνη των μελών τους, μέσα σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Οι συνεταιρισμοί διέπονται από τον Ν.2810/2000 με τον τίτλο <<Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις>>, ορίζει τον συνεταιρισμό ως: <<αυτόνομη ένωση προσώπων, η οποία συγκροτείται εθελοντικά και επιδιώκει, με την αμοιβαία βοήθεια των μελών της την οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη και προαγωγή τους, διαμέσου μιας συνιδιόκτητης

και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης>>.

Τη βάση της εταιρικής ιδιότητας αποτελεί η συνεταιριστική μερίδα(το ελάχιστο ποσό συμμετοχής κάθε προσώπου.)Η ευθύνη των εταίρων ανέρχεται στο ύψος του εταιρικού μεριδίου.Το ύψος της "μερίδας" καθορίζεται από τα μέλη.Ανεξάρτητα από τον αριθμό των μεριδίων που έχει το κάθε μέλος,οι αποφάσεις λαμβάνονται ισότιμα(1 άτομο=1 ψήφο.)

Οι συνεταιρισμοί αποτελούν τοπικές οργανώσεις που λειτουργούν σε συγκεκριμένη περιοχή και αναπτύσσονται εκεί.Αυτό σημαίνει οτι έχουν άμεση επαφή και συνδέονται στενά με τις κοινότητες μέσα στις οποίες αναπτύσσουν τις δραστηριότητες τους.

Κάποιες δραστηριότητες τους είναι η δημιουργία και λειτουργία κέντρων δημιουργικής απασχόλησης,φιλοξενίας και ψυχαγωγίας για παιδιά,ηλικιωμένους και ΑΜΕΑ.Επίσης,παράγει,οργανώνει και προωθεί εναλλακτικές μορφές τουρισμών.Ακόμα,ενδιαφέρεται για την περιβαλλοντική προστασία αλλά και τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου.Η παροχή αγαθών και υπηρεσιών καλής ποιότητας σε καλύτερες τιμές σε σχέση με τις επιχειρήσεις της αγοράς είναι μια ακόμα από τις δραστηριότητες το.

Για τη σύσταση του συνεταιρισμού απαιτούνται οι εξής ενέργειες:σύνταξη και έγκριση του καταστατικού και καταχώρηση στο Μητρώο Συνεταιρισμών.Στο καταστατικό θα πρέπει να αναφέρεται η επωνυμία,ο σκοπός του συνεταιρισμού,η διάρκεια,η έδρα,ο τρόπος διοίκησης του,η ευθύνη των συνεταίρων,ο τρόπος και ο χρόνος συντάξεως του ισολογισμού αλλά και ο πίνακας διάθεσης των κερδών,ο τρόπος που θα δέχεται καινούρια μέλη και πως θα απομακρύνει παλαιότερα και τέλος η αξία κάθε συνεταιριστικής μερίδας.

Τα όργανα διοίκησης του συνεταιρισμού είναι:α)η Γ.Σ,β)το Διοικητικό Συμβούλιο,το οποίο εκλέγεται απο τη ΓΣ των μελών,γ)το 3μελες Εποπτικό Συμβούλιο,το οποίο εκλέγεται επίσης από την Γ.Σ.

2.2.8.Η προσέγγιση του Μη Κερδοσκοπικού Οργανισμού

Η κύρια θεωρητική προσέγγιση για τον Τρίτο Τομέα, εκτός της προσέγγισης της Κοινωνικής Οικονομίας, έχει αγγλοσαξονική προσέγγιση. Η βιβλιογραφία για τους Μη Κερδοσκοπικούς Οργανισμούς εμφανίστηκε πριν τριάντα χρόνια στις ΗΠΑ. Η προσέγγιση αυτή αφορά ιδιωτικούς οργανισμούς που έχουν καταστατικό το οποίο απαγορεύει στους οργανισμούς αυτούς, να διανέμουν τα πλεονάσματα στα ιδρυτικά τους μέλη ή σε αυτούς που τους ελέγχουν ή τους χρηματοδοτούν.

Οι οργανισμοί αυτοί είναι

α) Οργανισμοί, δηλαδή που έχουν μια θεσμική δομή και παρουσία.

Συνήθως είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού χαρακτήρα, είναι δηλαδή θεσμικά διαχωρισμένα από την κυβέρνηση, παρόλο που μπορεί να λάβουν δημόσια χρηματοδότηση και μπορεί να έχουν δημοσίους υπαλλήλους στα διοικητικά τους όργανα.

β) Αυτοδιοικούμενοι, δηλαδή είναι σε θέση να ελέγχουν τις δικές τους δραστηριότητες και ελεύθεροι να επιλέξουν και να απορρίψουν τα διοικητικά τους όργανα.

γ) Μη διανομής κερδών, δηλαδή μη-κερδοσκοπικοί οργανισμοί μπορούν να πραγματοποιούν κέρδη αλλά αυτά πρέπει να επανεπενδύονται στην κύρια αποστολή του οργανισμού και να μην διανέμονται στους ιδιοκτήτες, στα ιδρυτικά μέλη ή στους διοικητικούς φορείς του οργανισμού.

δ) Εθελοντικοί, που σημαίνει δύο πράγματα: πρώτον, ότι η ένταξη δεν είναι υποχρεωτική ή νομικά επιβεβλημένη και, δεύτερον, ότι πρέπει να έχουν εθελοντές που να συμμετέχουν στις δραστηριότητες ή στη διαχείρισή τους.

Οι ΜΚΟ αναγνωρίζονται όλο και περισσότερο ως σημαντικό συστατικό της Κοινωνίας των Πολιτών.

(Κλήμη-Καμινάρη/Κ.Παπαγεωργίου ,(2010))

2.3 ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

2.3.1 Δήμος Ζωγράφου

-Αυτοδιαχειριζόμενος κοινωνικός χώρος "ΜΠΕΡΝΤΕΣ"

Λειτουργεί και δρα εδώ και 2,5 χρόνια.Στον χώρο αυτό λειτουργεί ήδη ένα αυτοδιαχειρίζομενο καφενείο-μπαρ,όπως και μια δανειστική βιβλιοθήκη-βιβλιοπωλείο.Παρόλα αυτά θα μπορούσαν να αναπτυχθούν ιδέες των μελών που αφορούν το θέατρο,τις προβολές,την αυτομόρφωση και πολλά άλλα.

-Δίκτυο αλληλεγγύης **Z**

Η λειτουργία του ξεκίνησε 17/10/2011.Το δίκτυο αυτό έχει καταφέρει μέσα σε αυτό το χρονικό διάστημα να πραγματοποιήσει περισσότερα από 50 ανταλλακτικά-χαριστικά παζάρια.Μερικές από τις δράσεις του είναι και η συμμετοχή του σε πορίες,η συμμετοχή σε ενέργειες κατά των χαρατσιών,η δημιουργία δανειστικής βιβλιοθήκης,η διοργάνωση θεατρικής παράστασης και προβολών ταινιών,διοργάνωση την πρώτη διάθεση τροφίμων χωρίς μεσάζοντες.Το δίκτυο αυτό ξεκίνησε με 4 άτομα και έχει τώρα πάνω από 160 μέλη.

-Συνεταιριστές Ζωγράφου-**Συν.Ζω**(χωρίς μεσάζοντες)

Πρόκειται για έναν αστικό καταναλωτικό συνεταιρισμό.Οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί αγοράζοντας μαζικά,ρίχνουν τις τιμές.Πωλούν τα προϊόντα σε χαμηλές τιμές,στηρίζοντας παράλληλα τον παραγωγό και δημιουργούν εστίες αλληλεγγύης και αντίστασης στο μονοπώλειο.Όλα τα προϊόντα είναι ελληνικά.Η προμήθεια των προϊόντων αυτών γίνεται απευθείας από τον παραγωγό,χωρίς μεσάζοντες.Ο συνεταιρισμός είναι μη κερδοσκοπικός,αυτό σημαίνει οτι με τα κέρδη που θα προκύψουν μπορεί να χρηματοδοτεί δράσεις αλληλεγγύης.

-**Συνδετήρας Κοιν.Σεπ**

Στόχος της συγκεκριμένης ΚοινΣΕπ είναι η δημιουργία διεξόδου από τα προβλήματα της εποχής μέσα από την κοινωνικοποίηση των συμμετεχόντων,τη δημιουργία ενασχόλησης καθώς επίσης και την ανάδειξη δεξιοτήτων και ταλέντων τους μέσα από κοινωνικές δράσεις και σεμινάρια.

Λειτουργεί και ένα συνεργατικό παραδοσιακό καφενείο για οικονομική υποστήριξη των δράσεων αυτών αλλά και των εργαζομένων.

Πρώην χρήστες ναρκωτικών που ήταν στο πρόγραμμα "Επιχειρείν",δημιούργησαν τον Συνδετήρα.(το πρόγραμμα "Επιχειρείν" υπολοποιούσαν οι φορείς ανεξάρτησης ΚΕΘΕΑ,ΟΚΑΝΑ και Ι8ΑΝΩ σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους ΓΣΕΕ,ΓΣΕΒΕΕ και ΕΣΣΕ.Στόχος του προγράμματος ήταν η ένταξη στην αγορά εργασίας εξαρτημένων ατόμων.)

-Εναλλακτική εκπαίδευση

α. Η λειτουργία κοινωνικού φροντιστηρίου,όπου οι καθηγητές προσφέρουν εθελοντικά τις υπηρεσίες τους στους αδυναμους μαθητές λυκείου.

β. Δωρεάν μαθήματα από φοιτητές του ΕΜΠ.Η κίνηση αυτή έγινε από τους συλλόγους φοιτητών του Πολυτεχνείου.Φοιτητές προσφέρουν τις γνώσεις τους σε παιδιά γυμνασίου και λυκείου.

-Εργασιακές κολεκτίβες

α. Αυτοδιαχειριζόμενο Κυλικείο Αρχιτεκτονικής

β. Αυτοδιαχειριζόμενο Κυλικείο Πολιτικών Μηχανικών ΕΜΠ "το γιαπί"

Λειτουργεί από το 2012.Η λειτουργία του κυλικείου τόσο ως καφενείο όσο και σαν κοινωνικός χώρος και η λήψη των σχετικών αποφάσεων γίνεται μέσω της τακτικής συνέλευσης στην οποία συμμετέχει όποιος επιθυμεί.Λαμβάνουν χώρα διάφορες εκδηλώσεις όπως πάρτυ,ψησίματα,προβολές ταινιών κλπ.Επίσης,υπάρχουν διαθέσιμα βιβλία σχετικά με τηνσχόλη και όχι μόνο.

2.3.2Δήμος Καλαμαριάς

-Δίκτυο Ανταλλαγής Υπηρεσιών και Προϊόντων Θεσσαλονικης

Τοπικό Εναλλακτικό Νόμισμα Καλαμαριάς Κοι.Νο(χωρίς μεσάζοντες)

Πρόκειται για μια ομάδα πολιτών που στόχο έχει να διεκδικήσει την χειραφέτηση,την αυτονομία και την αυτοδιοίκηση των τοπικών κοινωνιών.

Τα δίκτυα ανταλλαγής χωρίς χρήματα σε όλη την χώρα θέτουν τους δικούς τους όρους απέναντι στην λογική της κερδοσκοπίας και της εκμετάλλευσης.

Στόχος του είναι η δημιουργία δικτύων αλληλεγγύης για την προστασία των ασθενέστερων οικονομικά. Επίσης, η υποστήριξη της τοπικής οικονομίας μέσα από θετικές δράσεις που ενθαρρύνουν τις ανταλλαγές προϊόντων και υπηρεσιών εξερευνώντας νέους δρόμους με χρήση μονάδων ανταλλαγής στα πρότυπα διεθνούς συστήματος ανταλλαγών LETS. Τέλος, προώθηση της τοπικής επιχειρηματικότητας και παραγωγής με την ανάπτυξη κατάλληλων ηλεκτρονικών ή άλλων μέσων που δίνουν τη δυνατότητα προβολής υπηρεσιών και αγαθών, αλλά και καταγραφής ανταλλαγών μεταξύ μελών του δικτύου.

Λειτουργεί ως εθελοντικό δίκτυο αλληλεγγύης φυσικών και νομικών προσώπων. Όσον αφορά τις ανταλλαγές, τα μέλη με δική τους αποκλειστικά ευθύνη ως προς την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών μπορούν να συναλλάσσονται μεταξύ τους και να καταγράφουν τις συναλλαγές στον ειδικό ιστοχώρο χρησιμοποιώντας σαν μέσο συναλλαγής την μονάδα Κοι.No.

Οι συναλλαγές καταγράφονται ηλεκτρονικά ενώ υπάρχει χρεωστικό όριο 100 Κοιν.No. Όσον αφορά την μεταφορά μονάδων από έναν λογαριασμό σε άλλον απαιτείται γραπτή εξουσιοδότηση του δικαιούχου του λογαριασμού.

-Αγροτικό Παντοπωλείο Καλαμαρίας(χωρίς μεσάζοντες)

Ιδρύθηκε το 2012, πρόκειται για ένα δίκτυο, μια συνεργασία παραγωγών και καταναλωτών. Διοργάνωσε περισσότερες από 50 αγορές απευθείας διάθεσης προϊόντων και έχει περίπου 1000 μέλη.

Το παντοπωλείο είναι υπεύθυνο για την διαχείριση της συντονιστικής του ομάδας, η οποία εκλέγεται κάθε εξάμηνο. Απαγορεύεται κάποιο μέλος να συμμετέχει σε περισσότερες από 2 συνεχόμενες θητείες.

-Έρευνα και διάσωση σχολικού υλικού Κοιν.Σεπ

Μια καινοτόμος Κοιν.ΣΕπ,η οποία αξιοποιώντας ένα σπάνιο απόθεμα σχολικών βιβλίων και εγχειριδίων από την Ελλάδα και όχι μόνο,ξεκινάει έναν φιλόδοξο σχεδιασμό για την αξιοποίηση,την ψηφιοποίηση,την διάδοση του υλικού που έχει στην διάθεση της,τόσο για ακαδημαϊκούς,σχολικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς,όσο και για ειδικές αναπτυξιακές δράσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

-Φροντίδα Υγείας Κοιν.Σεπ

Προσφέρει υπηρεσίες φροντίδας σε Αμεα,ηλικιωμένους και παιδιά.

-Ανοιχτη συνέλευση κατοίκων Καλαμαριάς(χωρίς μεσάζοντες)

Πραγματοποιείται μια φορά την εβδομάδα.Το κίνημα λειτουργεί με αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες,χωρίς εξαρτήσεις από το κράτος.Δημιουργεί δικές του αυτόνομες δομές.Επιπλέον,λειτουργεί στο πλαίσιο της ΚΑΟ προωθώντας τον συνεργατισμό στις σχέσεις παραγωγών-καταναλωτών,καθώς και στις μορφές οργάνωσης τους.(αγροτικοί και μεταποιητικοί συνεταιρισμοί,καταναλωτικοί,Κοιν.ΣΕπ,μικροί παραγωγοί,αυτόνομες αγορές παραγωγών κλπ)(enallaktikos.gr)

Επίλογος

Στις μέρες μας που κάποιοι τις αποκαλούν μέρες του βιοπολιτικού καπιταλισμού έχει δημιουργηθεί ένα κίνημα αυτό-οργάνωσης από κάτω προς τα πάνω το οποίο χαρακτηρίζεται, μεταξύ άλλων, από ένα ευρύ αριθμό δημιουργικών αντιστάσεων, μερικές από τις οποίες αξιώνουν έναν «προ-εικαστικό» ρόλο μιας άλλης κοινωνίας η οποία συνεχώς αναζητάται. Στην

παρούσα εργασία, ο αριθμός και οι κατηγορίες αυτής της αντίστασης διερευνάται αρχικά, με ιδιαίτερη έμφαση στις επιχειρήσεις της αλληλέγγυας οικονομίας.

Η οικονομική κρίση και η σχεδόν ιδιωτικοποίηση των πάντων έχουν δημιουργήσει μεγάλες ανάγκες προκειμένου να παρασχεθούν κοινωνικά αγαθά . Οι ανάγκες αυτές συνδυαζόμενες με το νομοθετικό πλαίσιο που ισχύει σε αυτές τις περιπτώσεις αλλά και τους πόρους που έχουν οι τοπικές περιοχές (πόροι στον πολιτισμό, στην παραγωγή τόσο την πρωτογενή όσο και τη δευτερογενή κτλ.) δημιουργούν την πεποίθηση ότι η κοινωνική οικονομία διαθέτει μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης.

Θα μπορούσε κάποιος να ισχυρισθεί ότι γενικότερα η κοινωνική οικονομία στην Ελλάδα αναζητά ακόμα την ταυτότητά της και το στάδιο που βρίσκεται είναι αυτό του πειραματισμού. Αυτό φαίνεται και από το ότι δεν έχουν επιλυθεί ζητήματα που είναι νομικής, φορολογικής, χρηματοδοτικής φύσης, η σχέση κράτους – κοινωνικών επιχειρήσεων δεν είναι αποσαφηνισμένη, οι δραστηριότητες δεν είναι συντονισμένες αλλά και οι θεσμοί υποστήριξης δεν επαρκούν.

Η κοινωνική οικονομία είναι ένας εναλλακτικός δρόμος ο οποίος μπορεί να λειτουργήσει συνδυαστικά υποκινώντας την κοινωνία των πολιτών στο να έχει επωφελείς οικονομικές δραστηριότητες έτσι ώστε να μειωθεί η ανεργία και να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας αλλά και να τονωθεί η τοπική απασχόληση.

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις αλλά και οι διάφορες οργανώσεις της κοινωνικής οικονομίας μπορούν να εισέλθουν σε πολλούς οικονομικούς τομείς. Ως εκ τούτου, η σημασία τους για την τοπική κοινωνία είναι μεγάλη γιατί μπορούν να κινητοποιήσουν τους ανθρώπινους πόρους μέσω της εθελοντικής εργασίας, τις παροχές σε είδος κτλ. Η ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας βοηθά στην άνοδο του επιπέδου κατάρτισης των εργαζόμενων και έτσι το επίπεδο δεξιοτήτων των εργαζόμενων μιας περιοχής ανυψώνεται κάτι που όπως είναι προφανές βοηθά στην μεγέθυνση της τοπικής επιχειρηματικότητας.

Η κοινωνική οικονομία αναμένεται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο τα προσεχή χρόνια στη συνοχή των μελών της κοινωνίας αλλά και στην προστασία τους.

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις θα λειτουργήσουν συμπληρωματικά στις καθαρόαιμες ιδιωτικές επιχειρήσεις και όχι ανταγωνιστικά. Στις τοπικές κοινωνίες, η ενίσχυση της τοπικής οικονομίας μέσω επιχειρήσεων που είναι διαφορετικού τύπου, συμβάλλει καθοριστικά στην υποστήριξη της συνηθισμένης επιχειρηματικής δραστηριότητας ενδυναμώνοντας την τοπική

αγορά αλλά και μέσω των συνεργειών που μπορούν να αναπτυχθούν σε όλες τις δραστηριότητες της τοπικής οικονομίας.

Αυτό όμως που δεν πρέπει να παραληφθεί είναι ότι οι άνθρωποι είναι αυτοί που ουσιαστικά κάνουν τη διαφορά και άρα η κοινωνική επιχειρηματικότητα δεν μπορεί παρά να βασίζεται στην καλή συνεργασία που πρέπει να έχουν.

Είναι απαραίτητο λοιπόν να υπάρχουν εξειδικευμένα στελέχη τα οποία να διαθέτουν τις απαραίτητες πιστοποιήσεις έτσι ώστε να μπορούν να παρέχουν συμβουλευτική και μαζί με τη δια βίου μάθηση που θα ακολουθούν οι κοινωνικοί επιχειρηματίες να μπορούν οι κοινωνικές επιχειρήσεις να αναπτυχθούν με επιτυχημένο τρόπο.

Προκειμένου να αναπτυχθεί η κοινωνική οικονομία στην Ελλάδα θα πρέπει να πραγματοποιηθούν τα ακόλουθα μέτρα:

- Να αναπτυχθεί ένα σχέδιο δράσεων το οποίο να εμπερικλείει μέτρα που να αφορούν την καταλληλότερη αξιοποίηση του νέου νομοθετικού και ευρύτερου θεσμικού πλαισίου και που να αφορούν νέα κίνητρα τόσο φορολογικά όσο και διοικητικά για τις κοινωνικές επιχειρήσεις.
- Να δοθούν κοινωνικά επιδόματα σε όσους αποτελούν μέρος των κοινωνικών επιχειρήσεων.
- Να δημιουργηθεί ένας συλλογικός φορέας ο οποίος να συντονίζει τη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων κοινωνικών επιχειρήσεων και της τοπικής αυτοδιοίκησης, τη χρηματοδότηση των κοινωνικών επιχειρήσεων και την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών στα μέλη.
- Να προωθηθούν τα προϊόντα και οι υπηρεσίες των κοινωνικών επιχειρήσεων από το δημόσιο τομέα.
- Να ενδυναμωθεί η συνεργασία μεταξύ του ιδιωτικού τομέα και φορέων της κοινωνικής οικονομίας.
- Να δημιουργηθεί Εθνικό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Οικονομίας το οποίο να είναι συνδεδεμένο με αντίστοιχα στην υπόλοιπη Ευρώπη.

Κατά συνέπεια, θα πρέπει να δημιουργηθεί μία εθνική πολιτική ο οποίος θα έχει ως στόχο την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας στην Ελλάδα. Η πολιτική αυτή θα πρέπει να παίρνει μέτρα

τα οποία να έχουν ως στόχο τη φορολογική μεταρρύθμιση, τη δημιουργία αλλά και τη στελέχωση δομών υποστήριξης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας καθώς και τη θεσμοθέτηση των κατάλληλων χρηματοπιστωτικών εργαλείων.

Βιβλιογραφία

Agarwal, B.(2010). *Gender and Green Governance: The Political Economy of Women's Presence Within and Beyond Community Forestry*. Oxford: Oxford University Press. Ostrom, Elinor. 2010. *Governing a Commons from a Citizen's Perspective*. Washington: Heinrich Böll Stiftung. UNEP. 2010. *Green Economy. Developing Countries Success Stories*. Geneva: UNEP.

Birchall, J.(2004). *Cooperatives and the Millennium Development Goals*. Geneva: ILO.

Noya, A.(2011), *The Changing Boundaries of Social Enterprises*. Paris: OECD publishing. OECD and European Commission. 2013. Policy Brief on Social Entrepreneurship: Entrepreneurial Activities in Europe. Luxemburg: Publication Office of the European Union.

Prouteau, L. (ed.) (2003), *Les associations entre bénévolat et logique d'entreprise*. Rennes: Presses Universitaires de Rennes.

Majurin, E.(2012). *How Women Fare in East African Cooperatives: the Case of Kenya,Tanzania and Uganda*. Dar es Salaam: ILO.

Merritt, A. and Stubbs,T. (2012). Incentives to Promote Green Citizenship in UK Transition Towns. *Development*. Volume 55. No. 1. March. pp. 96-103

Γείτονα Μ. Κα,(2005),*Civil Society's Sectors of Development and the Impact on Employment,Research Paper,Department of Economics,University of Thessaly*.

Ζαννής Π. και Δεμεθάς Ζ.(2005),*Οι δυνατότητες απασχόλησης των αποφοιτών του Πάντειου Πανεπιστημίου στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας,Πάντειο Πανεπιστήμιο,Αθήνα*.

Birchall, j.(2013), *Resilience in a downturn-the power of financial cooperatives* Geneva ILO

CIRIEC(1999), *The enterprises and Organizations of third system a strategic challenge for employment*,Brussels.

<http://www.uv.es/uidescoop/TSE-DGV-CIRIEC-full%20text-English.pdf>

EMES European Network(1999),*The emergence of social enterprises in Europe:a short overview*, (DG XII, 1999), Brussels.

CIRIEC (2005), *The Social Economy in the European Union*,Brussels.

CIRIEC (2007), *Η κοινωνική οικονομία στην Ευρωπαϊκή Ένωση,Σύναψη της έκθεσης που εκπονήθηκε για την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή*,Βρυξέλλες.

Austrian Institute for SME Research (2007), *Study on Practices and Policies in the Social Enterprise Sector in Europe, Country Fiche-Greece, Vienna*

Grefe X. (2003), *Innovation,Value Added and Evaluation in the third system:A European perspective in : OECD,The Third Sector in a Changing Economy:189-217 Paris*.

Petropoulou C. (2011), *Development urbain et ecopaysages urbains.Une etude sur les quartiers de Mexico et d' Athenes*. Paris:L'Harmattan.

Συλλογικό,Κωνσταντίνος Γεωργιάδης(2013):Κοινωνική Οικονομία.Θεωρία,Εμπειρία και Προοπτικές

Enallaktikos.gr

Τ.Νικολόπουλος-Δ.Καπογιάννης(2013)<< Εισαγωγή στην κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία>> Εκδόσεις των Συναδέλφων

Θεοδώρα Ντούλια(2015) κοινωνική οικονομία και κοινωνική επιχειρηματικότητα.Μια δυναμική προοπτική ενάντια στην οικονομική κρίση.

Ολιβια Κυριακού/Ελένη Σαλαβού(2013) κοινωνική επιχειρηματικότητα.

Ολυμπία Κλήμη-Καμινάρη και Κων/νος Λ.Παπαγεωργίου κοινωνική οικονομία.Μια πρώτη προσέγγιση.